

VYSOKÁ ŠKOLA EKONOMICKÁ V PRAZE

Fakulta financí a účetnictví

Katedra didaktiky ekonomických předmětů

Studijní obor: Učitelství ekonomických předmětů pro střední
školy

Ekonomické vzdělávání na gymnáziích

Autor diplomové práce: David Belán

Vedoucí diplomové práce: Ing. Alena Králová

Rok obhajoby: 2018

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že diplomovou práci na téma „**Ekonomické vzdělávání na gymnáziích**“ jsem vypracoval samostatně a veškerou použitou literaturu a další prameny jsem řádně označil a uvedl v příloženém seznamu.

.....

V Praze dne 16. ledna 2018

David Belán

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

Zpracovatel : **Bc. David Belán**
Studijní program: Finance a účetnictví
Obor: Učitelství ekonomických předmětů pro střední školy
Název tématu: **Ekonomické vzdělávání na gymnáziích**

Zásady pro vypracování:

1. Studium odborné literatury
2. Analýza současné výuky na gymnáziích
3. Příprava dotazníku, distribuce, jeho vyhodnocení
4. Odvození závěrů a doporučení, rešerše práce

Rozsah práce: 70

Seznam odborné literatury:

1. KRPÁLEK, P. – KRPÁLKOVÁ KRELOVÁ, K. *Didaktika ekonomických předmětů*. 1. vyd. Praha: Nakladatelství Oeconomica, 2012. 183 s. ISBN 978-80-245-1909-8.
2. Dvořáková, Z. – Smrčka, L. *Finanční vzdělávání pro střední školy*. C.H.Beck, 2011. s. 312. ISBN 978-80-7400-008-9.
3. Klínský, P. a kol. *Ekonomická a finanční gramotnost pro střední školy*. EDUKO, 2016.s.180. ISBN 978-80-88057-31-4.
4. Rámcové vzdělávací programy pro gymnázia

Datum zadání diplomové práce: březen 2017

Termín odevzdání diplomové práce: květen 2018

Bc. David Belán
Řešitel

Ing. Alena Králová, Ph.D.
Vedoucí práce

Ing. Alena Králová, Ph.D.
Vedoucí katedry

doc. Ing. Ladislav Mejzlík, Ph.D.
Děkan FFU VŠE

Poděkování

Děkuji paní Ing. Aleně Králové, Ph.D. za vedení mé diplomové práce, za její vstřícný přístup a cenné rady. Dále bych rád poděkoval Gymnáziu Jaroslava Heyrovského a Gymnáziu Nad Kavalírkou, že mi umožnila provést výzkum na jejich školách. Na závěr i všem respondentům, kteří mi umožnili můj výzkum zrealizovat.

Abstrakt

Diplomová práce se zabývá ekonomickým vzděláváním na gymnáziích. Hlavním cílem této práce je zjistit, v jaké míře je základní ekonomická problematika obsažena v rámcových vzdělávacích programech a jak toto učivo gymnázia integrují do svých školních vzdělávacích programů. Práce zjišťuje, zda jsou gymnázia spokojena s integrací ekonomického vzdělávání na škole a jaký vliv mají učitelé a žáci na tvorbu učebních plánů. Práce je rozdělena do dvou částí. Teoretická část je zaměřena na podstatu ekonomické gramotnosti, na poslední výsledky měření finanční gramotnosti, na obsah rámcově vzdělávacího programu gymnázia a na vydané metodické materiály zaměřené na rozvoj finanční gramotnosti. Empirická část obsahuje dva kvantitativní výzkumy. První zkoumá pomocí elektronického dotazníkového šetření, jak gymnázia integrují ekonomické vzdělávání do učebních plánů a zda jsou s tímto stavem spokojena. Druhý zjišťuje stav ekonomické gramotnosti žáků dvou gymnázií, kdy jedno má zařazeno v učebního plánu povinný ekonomický předmět a druhé tento povinný předmět nemá. V těchto dvou gymnáziích byla dále provedena analýza jejich školních vzdělávacích programů, způsobu implementace ekonomického vzdělávání z RVP do ŠVP. Během zpracovávání diplomové práce byly stanoveny tři hypotézy. V závěru jsou hypotézy na základě získaných výsledků v empirické části vyhodnoceny a uvedena doporučení.

Klíčová slova

Ekonomické vzdělávání, ekonomická gramotnost, stav ekonomické gramotnosti, gymnázia

Summary

The master's dissertation deals with economic education at various grammar schools. The main objective of this work is to determine to what extent are the basic principles of economics contained in the frame educational program and how grammar schools integrate them into their own frame educational programs. The work assesses whether grammar schools are content with the integration of economic education at their school and what influence do teachers and students have on the creation of the curriculum. The work is divided into two parts. The theoretical part focuses on the basis of economic literacy, it looks at the latest results of determining financial literacy and in conclusion focuses on the study of the framework education program for grammar schools and the corresponding study materials designed to develop financial literacy. The empirical part contains two quantitative studies. The first one uses an electronic questionnaire format to examine how grammar schools integrate economic education into their curricula and whether they are content with the status quo. The second study determines the level of economic literacy of students at two grammar schools, one of which has a subject directly focused on economic education included as part of the compulsory curriculum while the other grammar school does not. A subsequent analysis of the school educational programs is carried out at these grammar schools to determine in what manner and how adequately do they include economic education from the frame educational program into the school educational programs. Three hypotheses emerged in the course of this dissertation. Based on the results obtained in the empirical part, these hypotheses are evaluated and a recommendation is set forth in the conclusion.

Key Terms

Economic education, economic literacy, the level of economic literacy, grammar schools

OBSAH

ÚVOD.....	8
TEORETICKÁ ČÁST.....	11
1. VYMEZENÍ ZÁKLADNÍCH POJMŮ	11
1.1. EKONOMICKÁ GRAMOTNOST	11
1.2. FINANČNÍ GRAMOTNOST	12
1.2.1. PENĚŽNÍ GRAMOTNOST	14
1.2.2. CENOVÁ GRAMOTNOST	14
1.2.3. ROZPOČTOVÁ GRAMOTNOST	15
1.3. STANDARDY FINANČNÍ GRAMOTNOSTI.....	16
2. MĚŘENÍ FINANČNÍ GRAMOTNOSTI 2015.....	18
3. KURIKULÁRNÍ DOKUMENTY.....	20
3.1. NÁRODNÍ PROGRAM VZDĚLÁVÁNÍ (NVP)	21
3.2. RÁMCOVÝ VZDĚLÁVACÍ PROGRAM PRO GYMNÁZIA (RVP G).....	21
3.2.1. RVP G - KLÍČOVÉ KOMPETENCE.....	22
3.2.2. RVP G - VZDĚLÁVACÍ OBLASTI.....	23
3.2.3. RVP G - PRŮŘEZOVÁ TÉMATA	25
3.2.4. RÁMCOVÝ UČEBNÍ PLÁN.....	27
4. METODICKÉ MATERIÁLY.....	29
EMPIRICKÁ ČÁST.....	33
5. VÝZKUM.....	33
5.1. CÍL VÝZKUMU	33
5.2. METODY VÝZKUMU	34
5.3. HYPOTÉZY	34
6. PRŮZKUM U VEDENÍ ŠKOL A UČITELŮ	35
6.1. ANALÝZA VÝSLEDKŮ	36
6.2. SHRnutí VÝSLEDKŮ	44
7. ANALÝZA ŠVP.....	46
7.1. ANALÝZA ŠVP GYMNÁZIA JAROSLAVA HEYROVSKÉHO	47
7.2. INTEGRACE EKONOMICKÉHO VZDĚLÁVÁNÍ NA GYMNÁZIU JAROSLAVA HEYROVSKÉHO	48
7.3. ANALÝZA ŠVP GYMNÁZIA NAD KAVALÍRKOU	51
7.4. INTEGRACE EKONOMICKÉHO VZDĚLÁVÁNÍ NA GYMNÁZIU NAD KAVALÍRKOU.....	52
7.5. SHRnutí VÝSLEDKŮ	54
8. STAV EKONOMICKÉ GRAMOTNOSTI NA VYBRANÝCH GYMNÁZIÍCH.....	55
8.1. ANALÝZA VÝSLEDKŮ.....	56
8.2. SHRnutí VÝSLEDKŮ	75
ZÁVĚRY A DOPORUČENÍ.....	77
SEZNAM OBRÁZKŮ A GRAFŮ	80
ZDROJE	81
PŘÍLOHY.....	84

ÚVOD

Jako téma mé diplomové práce jsem si vybral ekonomickou gramotnost studentů na gymnáziích. Toto téma mě zaujalo již při tvorbě mé bakalářské práce, ve které jsem se věnoval finanční gramotnosti na sportovně zaměřených středních školách.

Byl jsem studentem jak sportovně zaměřeného gymnázia, tak i všeobecně zaměřeného gymnázia a z mého pohledu je to velmi dobrá příprava pro následné studium na vysokých školách. Ekonomická vzdělanost patří v současnosti do všeobecného vzdělání stejně jako například znalost historie nebo jazyků. V dnešní době se stáváme velmi brzy samostatnými, a proto nemáme představu, jak správně zacházet (hospodařit) s penězi. Na gymnáziích jsem se s povinnou výukou předmětu Ekonomika nesetkal, což je dle mého mínění chyba. Předpokládám, že absolventi gymnázií se vždy hlásili a nadále budou hlásit na vysoké školy s různým zaměřením, protože z vlastní zkušenosti vím, že pouze všeobecné vzdělání z gymnázia nestačí při ucházení se o volná pracovní místa na trhu práce. Pochopitelně mají při výběrových řízeních přednost absolventi škol se specializací v daných oborech. Studenti si tak v posledním ročníku studia na gymnáziu dávají přihlášky na různé vysoké školy podle jejich preferencí. Jako příklad uvádím svou osobní zkušenost, kdy jsem po ukončení studia na gymnáziu a následném přijetí ke studiu na Vysoké škole ekonomické v Praze vynikal například ve studiu matematiky, ovšem studiu ekonomicky zaměřených předmětů jsem se musel věnovat mnohem více. Při studiu této vysoké školy jsou ve výhodě absolventi ekonomických lyceí nebo obchodních akademií. Domnívám se, že gymnázia by se měla zaměřit na dosažení vyšší úrovně ekonomické gramotnosti, než tomu bylo za doby mého studia.

Na základě zkušenosti po absolvování gymnázia byly pro mě ekonomicky zaměřené předměty na VŠE velmi obtížné a některé jsem musel dokonce několikrát opakovat. V diplomové práci bych rád prověřil, zda se na gymnáziích učitelé dostatečně věnují ekonomickému vzdělávání studentů. Vzhledem k tomu, že gymnázia jsou všeobecně zaměřené střední školy, jsem toho názoru, že by ekonomika měla být zahrnuta jako povinný předmět v rámcově vzdělávacích programech (RVP).

Teoretická část bude zaměřena na podstatu ekonomické gramotnosti a vymezení základních pojmů. Posléze bude zjišťováno, kdy naposledy a s jakými výsledky dopadlo měření finanční gramotnosti naší populace. Důraz bude také kladen na prostudování dokumentu rámcového vzdělávacího programu pro gymnázia, který vydává Výzkumný ústav pedagogický v Praze ve spolupráci s Ministerstvem školství, hlavně na části týkající se prohlubování ekonomické gramotnosti. Nakonec budou uvedeny metodické materiály, které jsou vhodné pro zvyšování ekonomické a finanční gramotnosti na středních školách.

Jedním z cílů práce bude zjistit, v jakém rozsahu je obsažena základní ekonomická problematika v rámcově vzdělávacích programech pro gymnázia a zda ji gymnázia dokáží implementovat do jejich školních vzdělávacích programů. Na základě zjištěných informací z RVP pro gymnázia budou formulovány otázky do kvantitativního výzkumu. Tento výzkum bude realizován pomocí anonymního elektronického dotazníku, který bude gymnáziím distribuován prostřednictvím e-mailu. Tento dotazník bude cílen na učitele vyučující předmět, který zahrnuje ekonomické vzdělávání nebo přímo na vedení gymnázia. Cílem dotazníku bude zjistit, zda jsou školy spokojeny s integrací ekonomického vzdělávání na škole a jak učitelé a žáci ovlivňují tvorbu učebních plánů. Tato část by měla potvrdit či vyvrátit hypotézu, že na většině gymnázií není ekonomické vzdělávání dostačující, a proto by zkoumaná problematika měla být vyučována ve větším nebo stávajícím rozsahu. Zároveň by měla odpovědět na část druhé hypotézy, zda gymnázia dokáží dostatečně implementovat ekonomické vzdělávání z rámcově vzdělávacích programů (RVP) do školních vzdělávacích programů (ŠVP), avšak nevytvářejí povinný předmět vycházející přímo ze vzdělávací oblasti Člověk a svět práce, která se v RVP zabývá nejvíce ekonomicky zaměřeným tématům.

Doplnit informace pro potvrzení či vyvrácení této hypotézy by měla následující část práce. Ta se bude věnovat analýze školních vzdělávacích programů dvou vybraných gymnázií. Analýza se bude zabývat tím, jak vybraná gymnázia integrují ekonomicky zaměřené oblasti a témata z RVP pro gymnázia do jejich ŠVP.

Kritéria pro výběr těchto dvou gymnázií budou následující:

- Jedno z nich bude mít v učebním plánu ekonomicky zaměřený předmět zařazený jako povinný, druhé pouze v rámci volitelných předmětů.
- Druhým kritériem je, že obě gymnázia poskytnou prostor pro provedení kvantitativního výzkumu pomocí anonymního dotazníku, který bude cílen na žáky maturitního ročníku.

Tento dotazník bude obsahovat dvě části. První část bude informativního charakteru, zaměřena na to, jak žáci hospodaří s penězi. Druhá část bude vytvořena za účelem otestování jejich ekonomické gramotnosti.

Cílem tohoto výzkumu bude ověření a porovnání dosažených ekonomických vědomostí žáků obou vybraných gymnázií. Zároveň by měl potvrdit či vyvrátit hypotézu, zda žáci gymnázií mají vyšší ekonomickou gramotnost, pokud absolvují povinný ekonomický předmět.

TEORETICKÁ ČÁST

1. VYMEZENÍ ZÁKLADNÍCH POJMŮ

Jako hlavní téma této práce je ekonomická gramotnost. V životě se s ní každý z nás setkává už během základní školy, ať už díky výuce nebo v rodině. Student například může dostávat pravidelné kapesné, se kterým musí hospodařit. Ve škole se spíše setkáme s pojmem finanční gramotnost. Obě gramotnosti jsou díky jejich obsahu a názvu velmi lehce zaměnitelné, ale finanční gramotnost je pouze součástí gramotnosti ekonomické. Z tohoto důvodu je podstatné si tyto dva pojmy správně definovat.

1.1. EKONOMICKÁ GRAMOTNOST

V souvislosti s finanční gramotností bychom mohli ekonomickou gramotnost obecně definovat takto: jde o schopnost, která chápe principy fungování všech oblastí ekonomiky včetně financí. Na jejím základě je možné budovat gramotnost finanční, o které se často hovoří (Stuchlík, 2010).

Všechny dostupné dokumenty zaměřující se na vzdělávání vytvořené ministerstvy ČR pojem „ekonomická gramotnost“ jako takový přesně nedefinují. Většinou v nich nalezneme definici finanční gramotnosti. Jedinou částečnou definici ekonomické gramotnosti lze nalézt ve dvou dokumentech: v Národní strategii finančního vzdělávání, která byla vydána roku 2007 a následně aktualizována roku 2010 a v Systému budování finanční gramotnosti na základních a středních školách, jež byla vypracována roku 2005, ale vydána až na konci roku 2007. Podle těchto dokumentů je specializovanou součástí ekonomické gramotnosti právě finanční gramotnost (Národní strategie finančního vzdělávání, 2010).

Dále ekonomickou gramotnost zahrnuje:

- schopnost zajistit si příjem,
- zvažovat důsledky osobních rozhodnutí na současný a budoucí příjem,
- orientace na trhu pracovních příležitostí,
- schopnost rozhodovat o výdajích.

Z důvodu nenalezení přesné definice ekonomické gramotnosti definuji vědní obor ekonomie.

Ekonomický slovník nám říká, že jde o vědu, která pojednává o racionálním ekonomickém jednání lidí v podmínkách vzácnosti. Dnes je ekonomie jako vědní obor chápána jako pozitivní věda využívající metodologického individualismu (Hindls, Holman, Hronová a kol., 2003). Ekonomie je rozdělena na mikroekonomii a makroekonomii od 30. let 20. století, což bylo zapříčiněno vlivem díla J. M. Keynesa. Ekonomie zkoumá činy a opatření, které se staly právě teď, ale i v minulosti. Sleduje důsledky těchto činů z dlouhodobého hlediska a sleduje je nejen na jedné skupině, ale i na všech ostatních (Hazlitt, 2008).

Na základě těchto poznatků by se dala ekonomická gramotnost shrnout takto:

- schopnost zajistit si příjem,
- rozumět fungování trhu,
- finanční gramotnost,
- rozumět hospodaření státu,
- rozumět vztahu mikroekonomie a makroekonomie,
- umět zvažovat dopady z krátkodobého a dlouhodobého hlediska na všechny skupiny obyvatel.

Pojem ekonomická gramotnost nemá jednoznačnou definici, ale můžeme říci, že ji z publikovaných dokumentů chápeme spíše jako oborově zaměřené studium na základních, středních a vysokých školách.

1.2. FINANČNÍ GRAMOTNOST

Jak bylo řečeno, finanční gramotnost je součástí gramotnosti ekonomické. Finanční gramotnost si však můžeme podrobněji popsat, protože je to souhrn kompetencí, které každý z nás potřebuje a využívá každý den. Podle Dvořákové a Smrčky (2011) je finanční gramotnost a její vzdělávání velmi důležitou součástí našeho života. Důležitou roli hraje úroveň jedince při sebeřízení a sebekontrola správy osobních a rodinných financí. Každý by měl znát svou finanční situaci a umět se pohybovat na finančním trhu. Díky zodpovědnosti, kterou nám náš život ukládá, je občas život v dnešním světě

složitý, ale pokud jsme dobře finančně vzdělaní, pomůže nám to v prevenci proti zadlužení a k zajištění kvality stáří. Tato vzdělanost však přichází až díky životním zkušenostem, často nepříliš dobrým, které bychom neradi opakovali. Pomůže nám orientovat se a naučí nás spravovat jak rodinné, tak i osobní finance. Proto se domnívám, že by bylo vhodné finanční vzdělávání řadit do školních osnov už od základních škol. Otázkou zůstává v jaké míře a v jakých předmětech.

V roce 2007 byl vytvořen Systém budování finanční gramotnosti. Jde o specializovanou součást širšího ekonomického a společenskovedního vzdělávání. V témže roce byly vytvořeny Standardy finanční gramotnosti pro základní a střední školy. V letech 2009/2010 začala na některých středních školách povinná výuka finanční gramotnosti s postupným zaváděním do rámcových vzdělávacích programů. Tři základní složky jsou peníze, cena a rozpočet (Králová, 2013).

Oproti ekonomické gramotnosti je finanční gramotnost v mnoha zdrojích popsána velmi konkrétně a velmi podrobně. Vybral jsem definici z Národního ústavu odborného vzdělávání a to konkrétně z dokumentu Systém budování finanční gramotnosti na ZŠ a SŠ z roku 2007, kterou jsem již výše zmiňoval.

Finanční gramotnost je soubor znalostí, dovedností a hodnotových postojů občana, které jsou nezbytné pro finanční zabezpečení sebe a své rodiny. Občan, který je finančně gramotný se orientuje v oblasti peněz a cen a je také schopen odpovědného spravování osobního či rodinného rozpočtu s ohledem na různě se měnící životní situace (správa finančních aktiv, finanční závazky).

Z této definice vidíme, že se finanční gramotnost dále dělí na tři složky:

- peněžní gramotnost (orientování se v problematice peněz),
- cenovou gramotnost (orientování se v problematice cen),
- rozpočtovou gramotnost (schopnost odpovědně spravovat osobní nebo rodinný rozpočet).

1.2.1. PENĚŽNÍ GRAMOTNOST

Kompetence, které jsou nezbytné pro správu jak hotovostních, tak i bezhotovostních peněz a jejich transakcí, se nazývají peněžní gramotnost. Dále jde o správu nástrojů k tomu určených, jako jsou například běžný účet, platební nástroje apod... (Systém budování finanční gramotnosti na základních a středních školách, 2007).

S penězi se setkáváme už od útlého věku a víme, že pokud něco chceme, musíme to zaplatit právě penězi. Je to všeobecně přijímaný prostředek směny. Nemusí to být však pouze hotová platba v obchodě, ale v dnešní době přebírá funkci peněz kreditní a debetní karty, prostřednictvím nichž můžeme platit v obchodech nebo na internetu bezhotovostně. Z kreditní karty čerpáme peníze, které následně musíme splácet a debetní kartu máme ke svému bankovnímu účtu, kam si vkládáme naše peníze. Již málokdo má své úspory doma. Banka je tedy velmi užitečným nástrojem pro ukládání peněz, ale poskytuje nám mnohem více služeb. V bance si můžeme půjčit peníze, ale i například investovat. Při využívání úvěru bychom však měli být velmi opatrní a uvážít, jestli budeme schopni splácet. K tomu nám právě pomůže naše peněžní gramotnost. Peníze mohou být i v podobě cenných papírů jako je například směnka, dluhopis apod... Měli bychom znát i pojem inflace. Díky ní peníze ztrácí hodnotu a my si v dalších letech pořídíme například jeden chléb za cenu dvou dnes.

1.2.2. CENOVÁ GRAMOTNOST

Cenová gramotnost zahrnuje problematiku cenových mechanismů a inflace. K jejímu pochopení je nezbytné se orientovat přinejmenším v základních makroekonomických ukazatelích národního hospodářství. Faktorem, který ovlivňuje finanční zdroje občanů je povědomí o daňovém systému, což je předmětem ekonomické gramotnosti (Systém budování finanční gramotnosti na základních a středních školách, 2007).

Cenově gramotný člověk umí graficky vyjádřit tvorbu nabídky a poptávky a díky tomuto grafickému vyjádření dokáže určit optimální cenu produktu. Jako spotřebitel by tedy měl rozumět hospodářským procesům. Měl by umět rozeznat dokonale konkurenční trh s trhem nedokonale konkurenčním. Velmi důležitou součástí cenové

gramotnosti je inflace, která snižuje kupní sílu peněz.. Z pohledu ceny inflace znamená, že pokud se inflace zvyšuje, zvyšují se tím i ceny všech produktů a služeb a my v tu chvíli za stejnou věc zaplatíme mnohem více než před jejím nárůstem. Opakem inflace je deflace. Důležité je si uvědomit, že se netýká pouze spotřebitelů, ale i státu nebo České národní banky.

1.2.3. ROZPOČTOVÁ GRAMOTNOST

Kompetence, které jsou nezbytné pro správu osobního a rodinného rozpočtu, což může být například schopnost vedení rozpočtu, stanovení finančních cílů a rozhodování o alokaci finančních zdrojů, se nazývají rozpočtová gramotnost. Zahrnují také schopnosti zvládat různé životní situace z finančního hlediska.

Vedle výše uvedených obecných složek zahrnuje finanční gramotnost také dvě specializované složky:

- složku správy finančních aktiv (vklady, investice, pojištění),
- složku správy finančních závazků (úvěr, leasing).

Oba případy na trhu předpokládají orientaci na různě komplikované finanční produkty a služby. Schopnost porovnávat mezi sebou jednotlivé produkty či služby a volit ty vhodné s ohledem na konkrétní životní situaci (Systém budování finanční gramotnosti na základních a středních školách, 2007).

S vlastním nebo rodinným rozpočtem by měl umět pracovat každý, kdo byl seznámen s rozpočtovou gramotností. Měl by mít schopnost uvážit, jak je na tom on sám nebo jeho rodina s rozpočtem. Umí sestavit krátkodobý i dlouhodobý rozpočet a zároveň s ním umí pracovat. Dokáže analyzovat, zda je tento rozpočet reálný a také by měl mít schopnost reagovat na nečekané změny a problémy. Měl by znát mechanismus sestavování státního rozpočtu a zároveň i fungování daňového systému ČR a s tím úzce souvisejícího zdravotního pojištění a sociálního zabezpečení.

1.3. STANDARDY FINANČNÍ GRAMOTNOSTI

Podle Klínského a kol. (2016) a jsou požadavky standardů finanční gramotnosti důležitou součástí ekonomického vzdělávání na SŠ. Stanovují cílovou úroveň finanční gramotnosti pro každý ze stupňů vzdělání. Stupeň finanční gramotnosti stanovený ve standardech pro poslední ročník střední školy se zároveň považuje za stupeň finanční gramotnosti dospělého spotřebitele. Podle Systému budování finanční gramotnosti na středních školách z roku 2007, na straně 13 a 14, jsou standardy pro střední vzdělávání stanoveny takto:

- **Peníze**

Placení v tuzemské a zahraniční měně. Spotřebitel je schopen směnit peníze a vyzná se v kurzovním lístku. Zvládne stanovit cenu statku z nákladů, zisku a DPH. Poznává rozdíly nabízeného zboží a služeb pro různé zákazníky a poznává cenové triky obchodníků. Nakonec zvládne popsat co to je inflace a její důsledky.

- **Hospodaření domácností**

Spotřebitel dokáže sestavit vlastní rozpočet i domácnosti. Odlišuje rozdíly mezi čistým a hrubým příjmem, stejně tak rozlišuje různé druhy příjmů a výdajů. Zvládne se vypořádat se schodkovým a přebytkovým rozpočtem.

- **Finanční produkty**

Spotřebitel navrhne různé způsoby využití volných peněžních prostředků při jejich přebytku a zvládne vybrat nejvýhodnější finanční produkt. To samé zvládá při nedostatku finančních prostředků. Dokáže si vybrat z různých úvěrových produktů ten nejvhodnější. Podle svých potřeb si dokáže vybrat nejvhodnější pojistný produkt.

- **Práva spotřebitele**

Dokáže popsat a uplatnit práva spotřebitele. Vyzná se ve smlouvách a v důsledcích jejich případné neznalosti.

Systém budování finanční gramotnosti na základních a středních školách byl v březnu 2017 aktualizován a posílen v části standardy finanční gramotnosti do podoby, kterou budu interpretovat níže. Zaměřím se na standardy pouze pro střední školy.

Dokument obsahuje tyto kapitoly a témata (Standardy finanční gramotnosti, 2017):

- **Nakupování a placení**

Do této kapitoly patří téma nakupování, kde je předpoklad, že si každý dokáže zkontrolovat různé typy dokladů a smluv. Měl by předpokládat následky, pokud nezná smlouvu a její všeobecné podmínky a dokáže kriticky posoudit nabízené zboží a služby.

- **Hospodaření domácností**

Jednotlivec prohlubuje dosud získané vědomosti o rozpočtu. Zvládá odlišit jednotlivé finanční produkty, vyzná se v úročení a rizicích spojenými s finančními službami. Nedělá mu problém krátkodobé ani dlouhodobé plánování.

- **Přebytek rozpočtu domácnosti**

Jednotlivec si zvládá vybrat vhodné spoření a dokáže si vypočítat délku spoření za daným účelem. Posouzení různých druhů investic mu nedělá problém a zná různé druhy pojištění, které od sebe dokáže odlišit a uvést příklady. Vyzná se v možnostech, které mu zajistí bezproblémové stáří.

- **Schodek rozpočtu domácnosti**

Jednotlivec dokáže vyložit způsoby stanovování úrokových sazeb a zná využití RPSN. Zvládne si vybrat nejvhodnější úvěr a sám uzná za vhodné, zda je úvěruschopný. Sám dokáže navrhnout nastalé situace předlužení a popíše dopad oddlužení.

2. MĚŘENÍ FINANČNÍ GRAMOTNOSTI 2015

Na podzim roku 2015 nechalo provést Ministerstvo financí test úrovně finanční gramotnosti dospělé populace České republiky. Toto měření provedla společnost PPM factum research. Testovaným vzorkem bylo 1000 Čechů starších 18 let, různého pohlaví i místa bydliště. Nejdříve probíhala pilotní fáze pomocí naprogramovaného dotazníku, který byl následně zpracován a vybraly se z něj problematické otázky. Ty byly posléze v rámci řízené diskuze pokládány 8 respondentům. I z této fáze byla vypracována závěrečná zpráva (Měření finanční gramotnosti, 2015). Na základě těchto dat se vytvořil elektronický dotazník, který byl distribuován mezi respondenty.

Zde si ukážeme, jak dopadlo celkové testování a zásadní zjištění:

- 48 % respondentů má vysoké nebo spíše vysoké finanční znalosti.
- 52 % má naopak nízké nebo spíše nízké finanční znalosti.

Samozřejmě výsledky se zlepšovaly přímo úměrně s vyšším vzděláním. Nejvyšší finanční znalosti mají vysokoškolsky vzdělaní, následně lidé s vyššími příjmy, živnostníci a lidé středního věku. Nejhoršího výsledku dosáhli lidé se základním vzděláním, ekonomicky neaktivní lidé, lidé s nízkými příjmy, studující a lidé mladší 29 let.

Nejvyšší zodpovědnost prokázali vysokoškolsky vzdělaní lidé a živnostníci. Naopak nejnižší úroveň dosáhli studující a lidé se základním vzděláním.

- 64 % respondentů má nízkou nebo spíše nízkou ekonomickou zodpovědnost.
- 36 % má vysokou nebo spíše vysokou ekonomickou zodpovědnost.
- Pouze třetina respondentů se chová ekonomicky zodpovědně.
 - Ekonomicky zodpovědný člověk je zjednodušeně ten, který lépe využívá finanční produkty, využívá svá práva a zodpovědněji se rozhoduje ve světě financí.
 - pouze 6 % obyvatel vykázalo vysokou úroveň ekonomické zodpovědnosti.

- 42 % domácností si sestavuje rodinný rozpočet.
 - jedná se bohužel o pokles oproti roku 2010, kdy si rozpočet sestavovalo 52 % domácností.
- 37 % dospělých si nedokáže představit řešení po ztrátě hlavního příjmu v domácnosti.
 - 31 % lidí by hledalo novou práci či brigádu.
 - 12 % občanů by využilo úspory, něco by prodali či by omezili výdaje.
- 9 % dospělých si aktivně nespoří.
 - 54 % osob spoří na běžném účtu.
 - Třetina lidí si spoří v hotovosti.
 - Třetina dospělých používá spořicí účet či účet stavebního spoření.
- V případě výpadků příjmů 15% domácností nedokáže pokrýt své životní náklady ani po dobu jednoho měsíce.
 - Jedná se zejména o studenty, mladší věkovou skupinu a lidi s nízkými příjmy.
 - 48 % domácností by pokrylo své náklady po dobu alespoň třech měsíců – týká se to především vysokoškolsky vzdělaných lidí a obyvatel s vyššími příjmy.
 - 25 % domácností by zvládlo vyjít se svými rezervami po dobu doporučených šesti měsíců.
- 54 % osob se domnívá, že zná rozdíl mezi kreditní a debetní kartou.
 - Ve skutečnosti však jen 28 % z celkového počtu respondentů znalo správnou odpověď.
- 37 % dospělých osob si myslí, že zná význam RPSN (roční procentní sazba nákladů).
 - Po přezkoumání skutečných znalostí, však jen 15 % z celkového počtu respondentů znalo správnou odpověď. Jen polovina z těch lidí, kteří si myslí, že definici znají, ji dokáží svými slovy vysvětlit.
- 42 % lidí nedokáže správně vypočítat úrok.
 - U příkladu na jednoduché úročení „*Předpokládejme, že uložíte 100 Kč na spořicí účet s garantovanou úrokovou sazbou 2 % ročně. Na tomto účtu neprovedete žádné platby ani výběry. Jaký bude zůstatek na konci roku po připsání úroku? (Nezohledňuje se daň ani poplatky)*“ odpovědělo 58 % respondentů správně – 102 Kč.¹

¹ Měření finanční gramotnosti 2015 [online]. Praha, 2016 [cit. 2017-06-04]. Dostupné z: http://www.psfv.cz/assets/cs/media/PSFV_2015_Vysledky-mereni-financni-gramotnosti.pdf str. 100

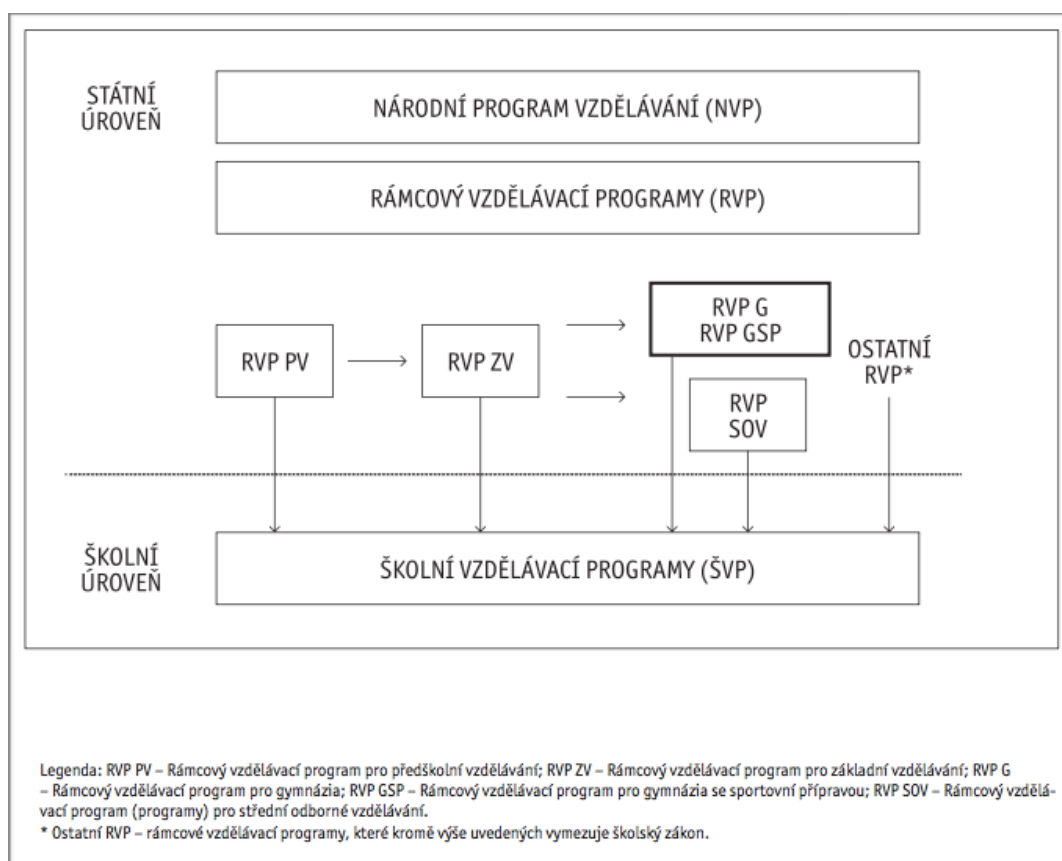
3. KURIKULÁRNÍ DOKUMENTY

Kurikulum se překládá jako vzdělávací program, projekt nebo plán. Tyto dokumenty řeší komplexně všechny problémy vztahujících se k řešení otázek, které jsou spojeny se vzděláváním. Jsou velmi důležité z pohledu sjednocení výuky po celé České republice.

Takto se popisuje kurikulární dokument na Masarykově univerzitě:

„Pedagogický dokument, který vymezuje především koncepci, cíle a vzdělávací obsah dané etapy vzdělávání a vzniká na dvojí úrovni. Státní úroveň tvoří rámcové vzdělávací programy (RVP). Školní úroveň tvoří školní vzdělávací program (ŠVP).”²

Obrázek č. 1: Systém kurikulárních dokumentů

Zdroj: BALADA, J. a kol.: Rámcový vzdělávací program pro gymnázia: RVP G. Praha:

Výzkumný ústav pedagogický v Praze, 2007. ISBN 978-80-87000-11-3. str. 5

² Nová struktura kurikulárních dokumentů v ČR [online]. Masarykova univerzita, 2005 [cit. 2017-06-04]. Dostupné z: https://is.muni.cz/el/1411/jaro2005/MFPE0821/um/struktura_kurikularnich_dokumentu_cr.pdf?lang=cs str. 2

3.1. NÁRODNÍ PROGRAM VZDĚLÁVÁNÍ (NVP)

V roce 2001 byl vládou schválen dokument nazývaný se Bílá kniha. Tento program vzdělávání byl vytvořen týmem odborníků, kteří ho vytvořili spojením několika předchozích studií. Tím sjednotili východiska a předpoklady rozvoje celé vzdělávací soustavy České republiky na všech frontách vyučování. Struktura je tvořena ze státní části kurikulárních dokumentů, což je rámcový vzdělávací program a ze školní části, což je upravený RVP ve školní vzdělávací program.

3.2. RÁMCOVÝ VZDĚLÁVACÍ PROGRAM PRO GYMNÁZIA (RVP G)

Je to závazný dokument pro gymnázia, která na jeho základě tvoří svůj vlastní školní vzdělávací program. Rámcové vzdělávací program vychází z principů nové strategie vzdělávání. V RVP je kladen důraz na klíčové kompetence a provázanost s probíraným učivem. Dává nám informace o tom, jakou by měl každý absolvent dané školy úroveň dosaženého vzdělání. Zároveň však podporuje školy v tom, aby byly nezávislé při tvorbě školní vzdělávacích programů a předává jim odpovědnost ve vedení žáka a aby s ním dosáhli vytyčených cílů.

Pro tuto práci je podstatné se zaměřit na rámcový vzdělávací program určený pro gymnázia. Ten je určen pro čtyřletá a víceletá gymnázia na našem území. Škola musí respektovat při tvorbě ŠVP základní vzdělávací úroveň a jak jí dosáhne, záleží už na ní. Vymezuje závazný obsah, který musí školy dodržet.

RVP se skládá z těchto čtyř částí (Balada, J. a kol., 2007):

- **ČÁST A**

Tato část nám vymezuje celý rámcový vzdělávací program pro gymnázia. Popisuje celý systém kurikulárních dokumentů a proč vzniká. Také nám v krátkosti představuje principy RVP pro gymnázia.

• ČÁST B

Druhá část charakterizuje vzdělávání na čtyřletých a víceletých gymnáziích. Konkrétně se zabývá organizací vzdělávání, podmínkami pro přijetí a způsob a podmínky pro ukončení vzdělávání.

• ČÁST C

Třetí část se zabývá pojetím a cíli vzdělávání. Popisuje klíčové kompetence, které jsou důležité pro osobní rozvoj žáků. Vymezuje vzdělávací oblasti pro celé středoškolské studium. Předepisuje průřezová témata, kterými se musí škola zabývat a předat žákům. Určuje rámcový učební plán a určuje zásady pro tvorbu školních vzdělávacích programů.

• ČÁST D

Poslední část se zabývá vzděláváním žáků se speciálními vzdělávacími potřebami mimořádně nadaných žáků a určuje podmínky pro vzdělávání na gymnáziích.

3.2.1. RVP G - KLÍČOVÉ KOMPETENCE

Tato část RVP pro gymnázia představuje seznam kompetencí, které jsou důležité pro osobní rozvoj žáků. Je to soubor vědomostí, dovedností, schopností, postojů a hodnot. Pro žáky a jejich budoucí vývoj jsou tyto kompetence velmi důležité. Po absolvování základního vzdělání je úroveň velmi různá a postupně by se měla vyrovnávat a naplňovat. I z tohoto důvodu by měli učitelé přistupovat ke každému z žáků individuálně (Balada, J. a kol., 2007).

• kompetence k učení

Žák se učí efektivnímu samostudiu, učí se plánovat a organizovat svůj čas. Učí se konstruktivně vyhledávat informace z přístupných zdrojů. Sam analyzuje svůj rozvoj a je schopen přijímat ocenění i kritiku.

• kompetence k řešení problémů

Učí se rozpoznat a následně řešit problémy. Díky získaným poznatkům z minulosti dokáže zvolit správný postup řešení nastalých problémů. Dokáže volit mezi různými variantami.

- **kompetence komunikativní**

S ohledem na situaci využívá efektivně správný prostředek komunikace. Komunikuje srozumitelně a vyjadřuje se spisovně a dostatečně odborně, rozumí a dokáže věcně reagovat v různých situacích. Dokáže i dále předávat získané informace.

- **kompetence sociální a personální**

Dokáže rozpoznat své dovednosti a je schopen vlastní sebereflexe. Stanovuje si své vlastní cíle, které dokáže odhadnout podle svých schopností a dovedností. Vyzná se v mezilidských vztazích a dokáže je aktivně ovlivňovat.

- **kompetence občanské**

Přemýšlí nad svým společenským zařazením a nad chodem společnosti. Respektuje různorodost skupin ve společnosti. Zná svá práva a povinnosti a je zodpovědný za své činy.

- **kompetence k podnikavosti**

Efektivně rozvíjí svůj potenciál ve vzdělávání s ohledem na jeho budoucí pracovní zaměření. Získává nové informace, které dokáže zpracovat a kriticky hodnotit. Rozumí principům a rizikům podnikání.

3.2.2. RVP G - VZDĚLÁVACÍ OBLASTI

Rámcový vzdělávací program orientačně rozděluje studium na gymnáziích do osmi vzdělávacích oblastí. Každá z oblastí se věnuje různým oborům. Každá z nich obsahuje její charakteristiku, cílové zaměření a obsah. Vyučovací předměty vychází právě z těchto vzdělávacích oblastí podle obsahu předmětu. Každá z oblastí může být obsažena v několika různých předmětech. Tuto integraci může využít každá škola trochu jinak. Zaměřím se na dvě oblasti, které obsahují ekonomickou gramotnost (Balada, J. a kol., 2007):

- **Člověk a společnost**

Tato oblast se zaměřuje na společenskovední znalosti získané již v předešlém vzdělávání, které dále rozvíjí a učí žáky s nimi pracovat a rozšiřovat. Učí se samozřejmě i nové znalosti pro aplikaci v budoucím životě. Tato oblast se zaměřuje i na historické povědomí. Podporuje uvědomění si jedinečnosti života, úcty a lidské důstojnosti k historii i k současnosti.

Jejím cílem je pochopení souvislostí spojených s vývojem společnosti. Rozvoj vnímání okolního světa a vztahu mezi naší a celosvětovou kulturou. Rozvíjení hodnot a reflexe vlastního jednání i druhých. Žáci si osvojují demokratické principy a veřejné záležitosti. Rozvíjí osobnostní a globální identitu žáků.

Do této oblasti patří občanský a společenskovední základ, dějepis a geografie.

Já se primárně budu zabývat pouze prvním oborem, který je zaměřen na ekonomickou gramotnost žáků. V každém z oborů jsou vymezeny jednotlivé vzdělávací obsahy.

Občanský a společenskovední základ se skládá z následujících obsahů:

Člověk jako jedinec se zaměřuje na podstatu lidské psychiky, osobnost člověka a psychologii. Člověk ve společnosti na společenskou podstatu života, sociální strukturu společnosti a sociální fenomény a procesy. Občan ve státě na stát, demokracii, lidská práva a ideologii. Občan a právo na právo a spravedlnost, právo v každodenním životě a orgány právní ochrany. Mezinárodní vztahy, globální svět na evropskou integraci, mezinárodní spolupráci a proces globalizace. Posledním obsahem je úvod do filozofie a religionistiky zaměřený na podstatu filozofie, filozofii v dějinách a víru v lidském životě.

• **Člověk a svět práce**

Tato oblast je nepostradatelnou součástí vzdělávání pro vstup do profesního života. Je důležitou součástí pro získání profesních a ekonomických znalostí jak teoreticky, tak prakticky. Obsahuje znalosti o pracovních povinnostech a právech. Důležitá je aktualizace dat vyvíjející se legislativy a ekonomických trhů. Důraz je kladen na praktickou využitelnost získaných dovedností a dovednosti v používání moderních technologií. Tato oblast využívá mezipředmětové vztahy ve velkém rozsahu.

Cílem je pochopení mikroekonomických a makroekonomických vztahů. Naučit se efektivně starat o osobní finanční situaci. Pochopení světové globalizace a působení medií u nás i ve světě. Znalost principů nezaměstnanosti a jejího snižování. Získání dovedností ve veřejném působení, prezentování a hodnocení.

V tomto oboru jsou obsažena následující vzdělávací témata. Trh práce a profesní volba, která se zaměřuje na profesní volbu, mezinárodní trh práce a osobní management. Pracovně právní vztahy se zaměřením na pracovní právo a bezpečnost práce. Tržní

ekonomika s učivem o základních ekonomických pojmech, ekonomických subjektech a marketingu. Národní hospodářství a úloha státu v ekonomice se věnuje fiskální politice, monetární politice ČNB a sociální politice. Posledním obsahovým okruhem jsou finance, které se zaměřují na peníze, hospodaření domácností, finanční produkty a bankovní soustavu.

3.2.3. RVP G - PRŮŘEZOVÁ TÉMATA

Tato průřezová témata navazují na ty ze základního vzdělávání. Jsou to aktuální témata pro dané období. Tato témata mají za úkol ovlivňovat postoje, hodnoty a jednání žáků. Je to povinná součást vzdělávání, zahrnuje a propojuje vzdělávací oblasti. Slouží jako doporučení pro vytváření tematických okruhů pro gymnázia, která jsou pro ně povinná.

V rámcovém vzdělávacím programu jsou zařazena tato průřezová témata:

- **Osobnostní a sociální výchova**

Tato výchova rozvíjí žákovy individuální předpoklady pro život, rozvíjí sociální dovednosti pro komunikaci i s druhými lidmi a dává důraz na etickou výchovu jedince. Pomáhá mu porozumět sobě samému a vytvářet sebereflexi.

V tomto tématu jsou obsaženy následující tematické okruhy: poznávání a rozvoj vlastní osobnosti; seberegulace, organizační dovednosti a efektivní řešení problémů; sociální komunikace; morálka všedního dne; spolupráce a soutěž.

- **Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech**

Toto téma je obsaženo v mnoha vzdělávacích oblastech. Klade důraz na kritický pohled vnímání globálních hospodářských, sociálních, politických, kulturních a enviromentálních jevů a i problémů dnešního světa. Má pomoci žákovi jednodušeji přijímat a chápat dění okolního světa. Dokázat zaujmout konstruktivní postoje a umět si je obhájit. Umět uvažovat globálně a orientovat se v mezinárodních situacích a vztazích.

Tematické okruhy: globalizační a rozvojové procesy; humanitární pomoc a mezinárodní rozvojová spolupráce; žijeme v Evropě; vzdělávání v Evropě a ve světě.

- **Multikulturní výchova**

Podporuje žáky v integraci v multikulturním prostředí. Učí žáky místní kulturu, ale i zahraniční, se kterou se mohou setkat u nás i v cizině. Měla by se prolínat ve všech školních i mimoškolních vztazích. Pomáhá rozumět základním multikulturním pojmům i prostřednictvím cizích jazyků.

Tematické okruhy jsou následující: základní problémy sociokulturních rozdílů; psychosociální aspekty interkulturality; vztah k multilingvní situaci a ke spolupráci mezi lidmi z různého kulturního prostředí.

- **Enviromentální výchova**

Tento pojem je v dnešní době velmi aktuální díky zhoršujícím se klimatickým podmínkám a je důležité, aby nová generace tento problém poznala již v mládí. Jen tak se s tím bude snažit něco provést a škola by ho měla vzdělávat i enviromentálně. Je to nezastupitelný předpoklad pro udržení rozvoje, který patří do zájmů EU. Tato výchova je obsažena v mnoha předmětech, které tímto i úzce propojuje. Žák by si díky ní měl dokázat uvědomit složitosti přírodních systémů a případně jak je regulovat. Zajímá se o životní prostředí, ekologické problémy a jejich vliv na lidské zdraví.

Tematické okruhy: problematika vztahů organismů a prostředí; člověk a životní prostředí; životní prostředí regionu České republiky.

- **Mediální výchova**

Díky současné společnosti se dostala do průřezových témat i mediální výchova. Dnešní svět je plný nových technologií pro předávání informací. Zastoupení technologií pro předávání informací stále roste, a tak je potřeba, aby si žáci osvojili co nejvíce z nich. Masová média jsou dnes nedílnou součástí ekonomiky a to přináší mnoho výhod a zároveň i rizik. Mediální gramotnost tak naučí nakládat správně s informacemi získanými z různých druhů medií.

Tematické okruhy: média a mediální produkce; mediální produkty a jejich významy; uživatelé; účinky mediální produkce a vliv médií; role médií v moderních dějinách.

3.2.4. RÁMCOVÝ UČEBNÍ PLÁN

Obrázek č. 2: Časová dotace v jednotlivých ročnících podle RVP G

Vzdělávací oblasti Vzdělávací obory	1. ročník	2. ročník	3. ročník	4. ročník	Minimální časová dotace za 4 roky
Jazyk a jazyková komunikace					
Český jazyk a literatura	P	P	P	P	12
Cizí jazyk	P	P	P	P	12
Další cizí jazyk	P	P	P	P	12
Matematika a její aplikace	P	P	P	V	10
Člověk a příroda	P	P	V	V	36
Fyzika					
Chemie					
Biologie					
Geografie					
Geologie					
Člověk a společnost	P	P	V	V	36
Občanský a společenskovědní základ					
Dějepis					
Geografie ⁴					
Člověk a svět práce	←————→				X
Umění a kultura	P	P	V	V	4
Hudební obor					4
Výtvarný obor					
Člověk a zdraví	P	P	P	P	8
Tělesná výchova					X
Výchova ke zdraví	←————→				
Informatika a informační a komunikační technologie	V	V	V	V	4
Volitelné vzdělávací aktivity	V	V	P	P	8
Průřezová témata	←————→				X
Disponibilní časová dotace					26
Celková povinná časová dotace					132

Časová dotace v jednotlivých ročnících musí být minimálně 27 hodin, maximálně 35 hodin.

Vysvětlivky:

- P - vzdělávací obsah oborů dané vzdělávací oblasti musí být zařazen v příslušném ročníku (ročnících)
- V - zařazení vzdělávacího obsahu oborů dané vzdělávací oblasti do ročníku/ů stanovuje ŠVP
- ←→ - vzdělávací obsah vzdělávací oblasti (oboru) vymezený v RVP G musí být v průběhu vyznačeného období do ŠVP zařazen; ŠVP stanovuje, v jakém ročníku (ročnících) a jakým způsobem se vzdělávací obsah realizuje
- X - časovou dotaci stanovuje ŠVP

Zdroj: BALADA, J. a kol.: *Rámcový vzdělávací program pro gymnázia: RVP G*. Praha:

Výzkumný ústav pedagogický v Praze, c2007. ISBN 978-80-87000-11-3. str. 83.

Stanovuje organizaci vzdělávání pomocí zadání minimálních hodinových dotací pro jednotlivé vzdělávací oblasti a obory na čtyřletých a vyšších stupních víceletých gymnázií. Zároveň tím dává i široký prostor pro individuální přístup každého gymnázia. V prvních dvou ročnících je tvorba učebního plánu v ŠVP méně variabilní než ve vyšších ročnících. Na začátku studia je kladen důraz na osvojování základů, na které navazuje a posléze rozšiřuje pozdější studium. Ve většině případů jsou vzdělávací oblasti povinné.

Ve třetím a čtvrtém ročníku nabízí pro tvorbu ŠVP větší variabilitu. Díky tomu se školy mohou flexibilně přizpůsobit svým žákům. Poprvé jsou zde i povinně volitelné předměty, které si žáci vybírají sami ze seznamu vytvořeným školou. Povinná dotace je pouze na jazyky, tělesnou výchovu a matematiku ve 3. ročníku. Zbytek je v plné režii školy.

Pro ekonomickou gramotnost je nejdůležitější vzdělávací oblast Člověk a svět práce a její využití si určuje v plném rozsahu každé z gymnázií samo. Určuje si i časovou dotaci předmětů obsažených v této oblasti. Toto shledávám jako největší kámen úrazu. Část škol tuto oblast může dostatečně využít a některé ji využívají jen ve velmi omezeném rozsahu.

Na obrázku č. 2 jsou vidět časové dotace v jednotlivých ročnících podle RVP G. Minimální týdenní časová dotace v jednotlivých ročnících je 27 hodin a naopak maximální je 35 hodin. Z důvodu půlení hodin některých předmětů je pak průměrný počet vyučovacích hodin za týden stanoven na 53 hodin.

4. METODICKÉ MATERIÁLY

Z důvodu zvyšování finanční gramotnosti byl v roce 2014 vytvořen Katalog materiálů pro rozvoj finanční gramotnosti. Autorkou je Mgr. Alena Hessová a kol., kteří tento dokument vydali ve spolupráci s Národním ústavem pro vzdělávání. Tento katalog vznikl pro lepší orientaci v dostupných materiálech a k podpoře kvalitní výuky finanční gramotnosti na školách. Je určen pro učitele základních a středních škol, kteří mají na svých školách zvyšování finanční gramotnosti na starosti. V katalogu jsou anotace vybraných materiálů, které jsou vhodné pro zvyšování finanční gramotnosti a jsou rozděleny na strategické dokumenty, učební a pracovní sešity, odborné a populárně-naučné publikace, další didaktické a metodické materiály, slovníky pojmů a ostatní.

V této práci budou citovány pouze vybrané materiály, které jsou využitelné pro zvyšování ekonomické a finanční gramotnosti na čtyřletých gymnáziích a na vyšším stupni víceletých gymnáziích. Jedná se o:

1. Strategické dokumenty

- **Národní strategie finančního vzdělávání. Aktualizované znění [online]. Praha: Ministerstvo financí ČR, 2010 [cit. 2017-06-03]. Dostupné z: http://www.psfv.cz/assets/cs/media/PSFV_Narodni-strategie-financniho-vzdelavani.pdf**

Tento strategický dokument popisuje význam finančního vzdělávání a definuje finanční gramotnost. Dále představuje dvoupilířovou strukturu finančního vzdělávání, kdy první pilíř je zaměřen na studenty a druhý na vzdělávání dospělé populace. Závěrem se věnuje klíčovým subjektům a aktivitám v oblasti finančního vzdělávání.

- **Systém budování finanční gramotnosti na základních a středních školách. Společný dokument MF, MŠMT a MPO [online]. Praha, 2007 [cit. 2017-06-03]. Dostupné z: http://www.nuov.cz/uploads/SBFG_finalni_verze.pdf**

Tento systém navazuje a rozvíjí Národní strategii finančního vzdělávání a primárně se zaměřuje na první pilíř věnovaný finančnímu vzdělávání na školách. Dále se zabývá definicí finančního vzdělávání a definuje standardy finanční gramotnosti. Viz kapitola 1.3..

2. Učebnice a pracovní sešity k výuce na středních školách

- **DVOŘÁKOVÁ, Zuzana a kol. Finanční vzdělávání pro střední školy: se sbírkou řešených příkladů na CD. Praha: C. H. Beck, 2011. ISBN 978-80-7400-008-9.**

Tato učebnice je zaměřena na problematiku osobních a rodinných financí. Předává ekonomické znalosti, které jsou potřebné pro splnění standardů finanční gramotnosti. Obsah je rozdělen na tyto čtyři části: finanční vzdělávání a finanční gramotnost, faktory ovlivňující nutnost finančního vzdělávání, peníze a hospodaření domácností a finanční produkty a ochrana spotřebitele.

- **KLÍNSKÝ, Petr, MÜNCH, Otto a CHROMÁ, Danuše. Ekonomika: ekonomická a finanční gramotnost pro střední školy. 4., upr vyd. Praha: Eduko, 2013. ISBN 978-80-87204-82-5.**

Učebnice se zaměřuje na zvyšování ekonomické a finanční gramotnosti studentů středních škol. Vyhovuje standardům i rámcově vzdělávacím programům. Učebnice obsahuje deset kapitol, kde na konci každé kapitoly jsou uvedeny otázky a úkoly. Také je doplněna o konkrétní příklady z praxe.

- **NOVÁKOVÁ, Vladimíra, ed. a SOBOTKA, Věroslav, ed. Slabikář finanční gramotnosti: učebnice základních 7 modulů finanční gramotnosti. 2., aktualiz. vyd. Praha: COFET, 2011. ISBN 978-80-904396-1-0.**

Tento slabikář je určen studentům starším patnácti let a je rozdělen do sedmi kapitol, které se zabývají psychologickými a sociálními aspekty finanční gramotnosti, informační gramotností týkající se finanční gramotnosti, ochrany spotřebitele a složek finanční gramotnosti.

- **ODVÁRKO, Oldřich. Úlohy z finanční matematiky pro střední školy. Praha: Prometheus, 2005. Učebnice pro střední školy. ISBN 80-7196-303-8.**

Tato sbírka úloh je zaměřena na osvojení základních přístupů pro řešení úloh z finanční matematiky. Obsahuje těchto pět kapitol: začínáme od začátku, jednoduché úročení, složené úročení, úvěry a leasing a spoření.

3. Metodický materiál a pomůcky

V ekonomických předmětech podle Krpálka a Krpálkové Krelkové (2012) jsou v současnosti nejvíce používány tyto učební pomůcky: odborná literatura (zákony, vyhlášky, odborné ekonomické časopisy), textové pomůcky (učebnice a pracovní sešity), schémata, originální předměty (faktury a jiné doklady), internetové stránky, prezentace v MS PowerPointu, odborné, výukové a examinační programy.

Pro správné využití zmíněných materiálů ve výuce finanční gramotnosti je určena publikace Metodická doporučení pro výuku finanční gramotnosti. Tento dokument byl vytvořen Mgr. Alenou Hesovou a kolektivem a vydán byl v roce 2013 Národním ústavem pro vzdělávání. Obsahuje praktická doporučení pro výuku týkající se finanční gramotnosti. Cílen je na učitele, kteří vyučují ekonomicky zaměřené předměty. Metodické doporučení je v publikaci rozděleno do těchto tří částí: koncepce finanční gramotnosti, spolupráce při výuce finanční gramotnosti s kolegy a rodiči a metody a formy práce se studenty.

4. Ostatní

Finanční gramotnost se snaží podporovat i různé bankovní instituce. Česká národní banka vytvořila internetový portál www.penizenauteku.cz. Tento projekt klade důraz na finanční vzdělávání, protože se svými financemi by měl umět zacházet každý z nás. Portál je určen hlavně mladým lidem, kteří si začínají vydělávat své první peníze. Chtějí zamezit tomu, aby člověk s vlastními penězi nehospodařil od výplaty k výplatě. Portál se zaměřuje na tvorbu vlastního a rodinného rozpočtu a na různé finanční služby jako jsou půjčky, pojištění a spoření. Dále se zabývá tím, jak nejlépe zacházet s penězi při vzniku různých životních situací. Informuje, jak se zajistit na stáří, na co si dát pozor v oblasti rodinných financí, jak naplánovat rozpočet pro vlastní bydlení, jak se chovat při nákupu nového automobilu a při vzniku různých dluhů. Také si zde každý může otestovat svou finanční gramotnost.

Existují i různé online hry zaměřené na ekonomickou a finanční gramotnost. Tyto hry se snaží zábavnou formou finančně vzdělávat své uživatele. Jedním z internetových portálů, který se zabývá těmito hrami je www.fingrplay.cz, jež funguje od roku 2011. Tuto stránku doporučuje i ministerstvo školství. Tato finanční hra jeho uživatele provede deseti koly, kdy každé z nich představuje tři roky života. Během nich může každý využívat různé finanční nástroje jako je například spoření, pojištění, investice, úvěry a další. Dalším možným využitím je například vytvoření turnaje pro jednu třídu, kde si žáci mohou poměřit své finanční vědomosti.

EMPIRICKÁ ČÁST

5. VÝZKUM

Na Vysokou školu ekonomickou jsem byl přijat jako absolvent Gymnázia Jaroslava Heyrovského. Předměty, které byly na VŠE zaměřeny na ekonomický obsah, byly pro mě úplně nové. Tudíž budu zjišťovat, zda se na gymnáziích dostatečně věnují ekonomickému vzdělávání a tím prohlubují ekonomickou gramotnost svých žáků. Podle mého názoru se škola dostatečně nevěnuje ekonomickému vzdělávání, přestože gymnázia by měla být všeobecně zaměřené střední školy, které připravují valnou většinu studentů vysokých škol. Domnívám se, že by bylo užitečné, kdyby se věnovaly ve svých osnovách i ekonomice.

5.1. CÍL VÝZKUMU

Na základě zjištěných skutečností z kapitoly 3.2. byl proveden kvantitativní výzkum pomocí elektronického dotazníku. Dotazník byl rozeslán na e-mailové adresy 45 gymnázií, kde ho vyplnili učitelé předmětu zahrnujícího ekonomické vzdělávání nebo přímo vedení gymnázia. Cílem dotazníku bylo zjistit, zda jsou školy spokojeny s integrací ekonomického vzdělávání na jejich škole, jak škola integruje oblast Člověk a svět práce do jednotlivých předmětů a jaký vliv mají učitelé a žáci na tvorbu učebních plánů.

Dále jsem se věnoval analýze školních vzdělávacích programů dvou vybraných gymnázií. Zjistil jsem, do jakých předmětů školy implementovaly vzdělávací oblast Člověk a svět práce.

Kritéria pro výběr těchto dvou gymnázií bylo splnění následujících parametrů:

- jedno gymnázium muselo mít do učebního plánu zařazený integrovaný povinný ekonomický předmět a druhé muselo mít ekonomicky zaměřený předmět zařazený pouze v rámci volitelných předmětů,
- zkoumané školy poskytnou prostor pro provedení kvantitativního výzkumu pomocí dotazníku.

Dotazník je rozdělen na dvě části:

- první část je zaměřena na osobní finance a hospodaření,
- druhá část je složena pouze z ekonomicky zaměřených vědomostních otázek, vycházejících ze standardů finanční gramotnosti a vzdělávacích plánů.

Výsledky tohoto šetření byly vyhodnoceny, nalezeny silné a slabé stránky obou škol a uvedeny návrhy a doporučení. Cílem tohoto výzkumu je ověřit a porovnat dosažené ekonomické vzdělávání studentů obou vybraných gymnázií.

5.2. METODY VÝZKUMU

Pro získání co největšího vzorku respondentů byl proveden nejdříve kvantitativní výzkum přímo u vedení gymnázií nebo učitelů, kteří vyučují předmět spojený s ekonomickým vzděláváním. Pomocí e-mailu byl rozeslán celkem 45 gymnáziím elektronický dotazník přímo řediteli/ce školy a do kopie vždy přidám e-mail sekretariátu. Tento dotazník byl zaměřen na zjištění jejich názorů a skutečností týkajících se ekonomického vzdělávání na jejich gymnáziu.

Následně byla oslovena dvě gymnázia. Jedno, které má zařazeno do učebního plánu povinný předmět zaměřený přímo na ekonomické vzdělávání. Druhé, které tento povinný předmět zařazen nemá. Podle standardů ekonomické gramotnosti a ŠVP gymnázia s povinným předmětem zaměřeným pouze na ekonomické vzdělávání, byl vytvořen dotazník, který byl vyplněn na obou gymnáziích. Tento dotazník byl následně vyhodnocen a bylo provedeno porovnání výsledků obou gymnázií.

5.3. HYPOTÉZY

Během zpracovávání této diplomové práce byly stanoveny následující 3 hypotézy:

1. Na většině gymnázií není ekonomické vzdělávání dostačující a mělo by být vyučováno ve větším rozsahu.
2. Gymnázia dokáží dostatečně implementovat ekonomické vzdělávání z RVP do ŠVP, avšak nevytvářejí povinný předmět vycházející přímo ze vzdělávací oblasti Člověk a svět práce.
3. Žáci gymnázií mají vyšší ekonomickou gramotnost, pokud absolvují povinný ekonomický předmět.

6. PRŮZKUM U VEDENÍ ŠKOL A UČITELŮ

Pro získání bližších informací přímo od gymnázií byl zvolen elektronický dotazník, který byl rozeslán vedením škol. Dotazník byl vytvořen na serveru www.survio.com, který mi byl doporučen od kolegů, kteří ho také využili pro své akademické práce. Po vytvoření konkrétního dotazníku server vygeneroval odkaz, který byl pomocí e-mailu rozeslán ředitelům 45 gymnázií. Prostřednictvím e-mailu byla gymnázia informována o tématu této diplomové práce a požádána o vyplnění dotazníku přímo ředitelem/ředitelkou nebo pedagogem, který vyučuje předmět zaměřený na ekonomické vzdělání (ZSV, OV, Základy ekonomie, Ekonomika atd.). Dotazník je uveden v příloze č. 1.

Cílem dotazníku bylo zjistit, zda jsou školy spokojeny s integrací ekonomického vzdělávání, zjistit jak škola integruje oblast Člověk a svět práce do jednotlivých předmětů a jaký vliv mají učitelé a žáci na tvorbu učebních plánů.

Dotazník obsahuje dvanáct položek. První dvě položky jsou čistě informativního charakteru. Pro získání vyššího počtu vyplněných dotazníků, díky anonymitě, je v první otázce nepovinné vyplnění názvu školy. Druhá položka zjišťuje, kdo daný dotazník vyplňuje, zda vedení školy nebo příslušný pedagog. Následujících šest položek je určeno pro zjištění integrace ekonomického vzdělávání do ŠVP, respektive do učebních plánů. Následující tři položky jsou zaměřeny na zjištění vlivu a možnost tvorby učebních plánů učiteli a žáky a poslední otázka je otevřená pro zjištění, zda se objevují nějaké překážky při výuce ekonomického vzdělávání.

6.1. ANALÝZA VÝSLEDKŮ

Pomocí e-mailu byl rozeslán vygenerovaný odkaz pro vyplnění dotazníku do 20 gymnázií z Prahy a 25 gymnázií z dalších velkých měst České republiky. Konkrétně to byly města: Brno, Plzeň, Ostrava, České Budějovice, Olomouc, Zlín, Kroměříž, Pardubice, Hradec Králové, Mladá Boleslav, Kladno a Příbram. Kontakt na tyto školy byl vyhledáván pomocí serveru SeznamŠkol.eu.³ Celkem bylo osloveno 45 gymnázií z celé ČR.

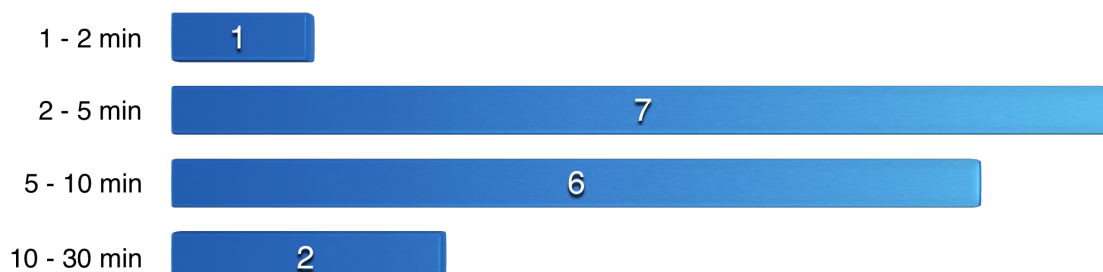
Graf č. 1: Návštěvnost dotazníku

Zdroj: Vlastní šetření

Celkem tento dotazník byl zobrazen a nedokončen 15krát a úspěšně celý dokončen a vyplněn byl 16krát. Vyplňování dotazníku nejčastěji trvalo od 2 minut do 10 minut. 62,5% respondentů bylo získáno během následujícího dne po odeslání dotazníku emailem, 31,25% respondentů odpovědělo na dotazník druhý den po odeslání dotazníku a poslední byl vyplněn až pátý den po rozeslání.

Graf č. 2: Čas vyplňování dotazníků

Zdroj: Vlastní šetření

³ SeznamŠkol.eu [online]. just4web.cz, 2009 [cit. 2017-12-13]. Dostupné z: <http://www.seznamskol.eu/typ/gymnazium/>

Dotazník celkem vyplnilo 16 gymnázií a z toho třikrát vyplnilo dotazník vedení školy, taktéž třikrát pedagog neekonomického oboru a valná většina škol předala k vyplnění dotazník pedagogům předmětu zaměřeného na ekonomické vzdělávání jako jsou základy společenských věd, občanská výchova, základy ekonomie, ekonomika a další.

Graf č. 3: Dotazník vyplnili

Zdroj: Vlastní šetření

INTEGRACE EKONOMICKÉHO VZDĚLÁVÁNÍ DO ŠVP

Otázka č. 3 a 4: V jakých předmětech vyučovaných na vaší škole je obsaženo ekonomické vzdělávání, vycházející ze vzdělávací oblasti Člověk a svět práce?

Povinný předmět zahrnující ekonomická témata mají všechny školy díky výuce ZSV. Pouze čtvrtina škol, které vyplnily dotazník, má v rámci učebního plánu zařazen do výuky povinný předmět vycházející pouze z oblasti Člověk a svět práce. Naopak dvě školy nemají zařazen do svého učebního plánu ani povinný, ani volitelný předmět vycházející z oblasti Člověk a svět práce. Tuto oblast mají obsaženou pouze v rámci výuky základů společenských věd. Zároveň dvě školy mají zahrnuty do výuky všechny možnosti, a to výuku ZSV, povinný předmět zaměřený na ekonomické vzdělávání a možnost volby volitelného předmětu také s ekonomickým zaměřením.

Graf č. 4: Vyučovací předměty s ekonomickou tematikou

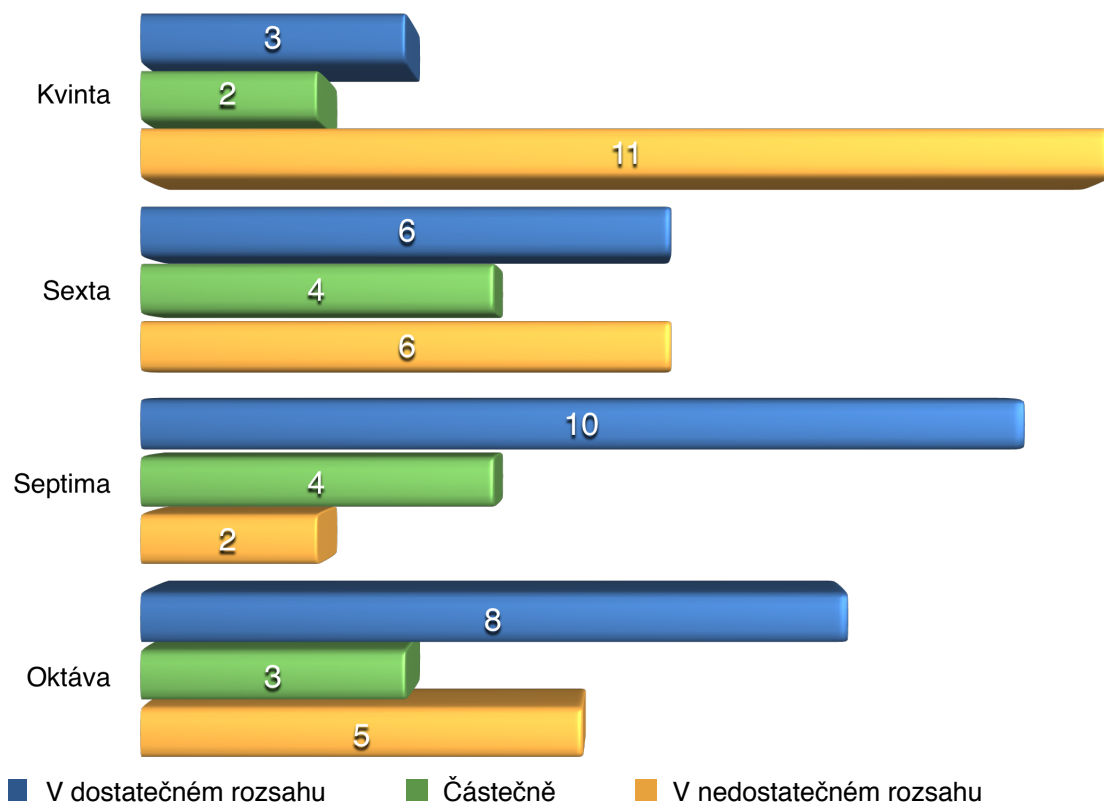
Zdroj: Vlastní šetření

Otázka č. 5: Implementace ekonomického vzdělávání v jednotlivých ročnících

V této otázce měli respondenti za úkol označit, jakou mírou je obsažené ekonomické vzdělávání v jednotlivých ročnících. Měli pouze tři možnosti: Obsaženo v dostatečném rozsahu; Obsaženo jen částečně (mohlo by se vyučovat více); Obsaženo v nedostatečném rozsahu.

Jak je vidět níže z grafu č. 5, v prvním ročníku (kvinta na osmiletém gymnáziu) podle respondentů se ekonomická témata vyučují v nedostatečném rozsahu. Pouze 18,75% je spokojeno s obsahem na jejich gymnáziu a zbytek si myslí, že by se měl vyučovat více. Ve druhém ročníku (sexta) jsou výsledky velmi vyrovnané. 37,5% je spokojeno s výukou, stejný počet je nespokojen s danou výukou a zbytek si myslí, že by se měl vyučovat ve větším rozsahu. Až v posledních dvou ročnících se tato procenta začínají otáčet. Ve třetím ročníku je 62,5% spokojeno s výukou ekonomických témat a v posledním ročníku toto procento lehce klesá na 50% a 18,5% je spokojeno jen částečně.

Graf č. 5: Implementace ekonomického vzdělávání v jednotlivých ročnících

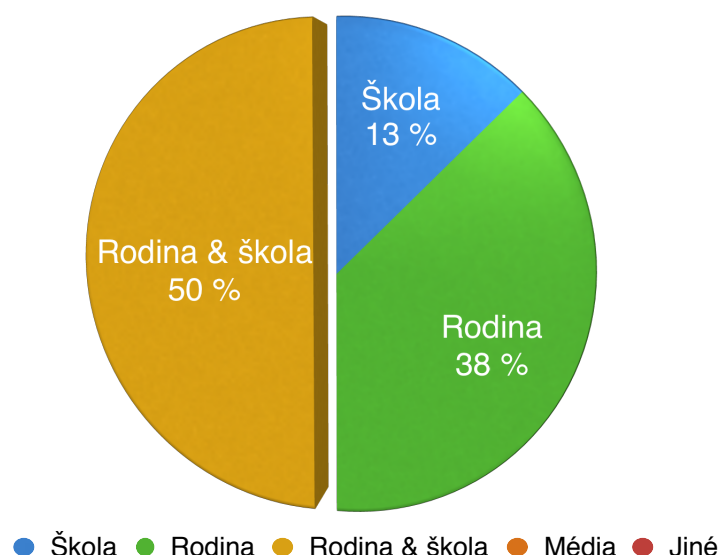

Zdroj: Vlastní šetření

Otázka č. 6: Odkud si myslíte, že by měl vycházet základ ekonomické gramotnosti žáků?

Další otázka byla zaměřena na zjištění, zda školy berou svou zodpovědnost za ekonomickou gramotnost žáků do vlastních rukou. Přesně polovina je toho názoru, že škola by měla s rodiči spolupracovat při vytvoření základu ekonomické gramotnosti žáků. Pouze 13% má názor, že by škola měla vytvořit povědomí žáků o ekonomických pojmech. 38% si myslí, že by žáci měli mít povědomí již z domova a ve škole svou ekonomickou gramotnost vylepšovat. Žádný z respondentů nezvolil, že by měl vycházet základ ekonomické gramotnosti z médií, ani nezvolil žádnou jinou vlastní možnost.

Graf č. 6: Základ ekonomické gramotnosti

Zdroj: Vlastní šetření

Otázka č. 7: Myslíte si, že škola dostatečně vytváří a zvyšuje ekonomickou gramotnost žáků?

Dále jsem položil velmi jednoduchou otázku ke zjištění názoru, zda si školy myslí, že dostatečně ekonomicky vzdělávají své žáky. Polovina si myslí, že ano. Právě dva (12,5%) respondenti ze škol, které nemají přímo ekonomicky zaměřený povinný ani volitelný předmět, si myslí, že žáky ekonomicky vzdělává nedostatečně. Zbytek je toho názoru, že jejich škola pouze částečně vytváří a zvyšuje ekonomickou gramotnost.

Otázka č. 8: Mělo by podle Vás RVP a tudíž i ŠVP pro všeobecná gymnázia zahrnout povinný předmět zaměřený na ekonomickou gramotnost (Základy ekonomie, Ekonomika...)

I tato otázka byla položena z čistě informativního pohledu gymnázií na ekonomické vzdělávání obsažené v RVP. Chtěl jsem tím zjistit, zda nejsem sám toho názoru, že RVP by měl povinně předepisovat předmět vycházející z oblasti Člověk a svět práce.

87,5% je stejného názoru jako já. Získal jsem pouze dvě odpovědi, které mají jiný názor. Snažil jsem se z ostatních odpovědí těchto dvou respondentů najít souvislost, proč si myslí, že by neměli tento předmět zahrnut do povinných předmětů. Spojitost jsem našel v tom, že oba respondenti jsou členové vedení školy. Oblast Člověk a svět práce je obsažen pouze v rámci ZSV a jen jedna z nich i ve volitelných předmětech. Respondenti se domnívají, že z pohledu RVP dostatečně ekonomicky vzdělávají své žáky a že základ ekonomické gramotnosti by měl vycházet od rodičů. V pozdějších otevřených otázkách se naopak zmiňují, že je větší problém v nedostatečném vzdělání učitelů, kteří by tyto předměty vyučovali.

VLIV A MOŽNOSTI PRO VYTVÁŘENÍ UČEBNÍCH PLÁNŮ

Otázka č. 9: Jaký mají učitelé vliv na vytváření učebních plánů?

Touto otevřenou otázkou jsem chtěl zjistit, zda školy dávají dostatečný prostor učitelům pro vytváření učebních plánů nebo jestli vedení školy učební plány vytváří bez konzultace s učitelským sborem. Získal jsem velmi různorodé odpovědi:

- Jednou bylo uvedeno, že nemají žádný vliv na tvorbu plánů.
- Mohou ovlivnit plán pouze v předmětu, který vyučují a plně ve volitelných seminářích.
- Učební plán je v plné kompetenci učitele, který ho vyučuje.
- Mají významný vliv. Přípravuje je předmětová komise, v níž jsou učitelé daného předmětu
- Učitelé jsou tvůrci učebních plánů.
- Učitelé mohou plně ovlivnit po diskuzi s vedením školy a s vedoucím vzdělávacího oboru náplň učebních plánů, samozřejmě v souladu s ŠVP.
- Mohou vznést požadavek.

- Jsem ve škole nový, zatím žádný vliv nemám, ale ostatní učitelé nějaký vliv mají.
- Jen částečný, musí vycházet z RVP.
- Učitelé je jen pomáhají tvořit vedení školy.
- Dvakrát byla uvedena odpověď ano mají, jednou dostatečný vliv a jednou velký vliv a jednou spolupodílejí se
- Jednou byla uvedena odpověď, že nemají žádný vliv.

Z odpovědí se ukazuje, že učitelé mají podstatný vliv při tvorbě předmětů, které vyučují. Jen malý zlomek o těchto možnostech neví, podílí se jen částečně nebo v žádném rozsahu.

Z mého pohledu je toto zjištění očekávané a domnívám se, že by učitelé daných předmětů měli mít možnost v podstatném rozsahu ovlivnit učební plán a vzdělávací obsah, samozřejmě dle norem RVP.

Otázka č. 10: Jaký vliv mají žáci na tvorbu učebních plánů?

Tato otázka je také otevřená. Rád bych zjistil, zda žáci dle svých zájmů dokáží alespoň částečně ovlivnit, co se budou učit. Dnešní doba jde dopředu, a tak si myslím, že i tento vliv bude v budoucnu čím dál tím větší. Odpovědi byly opět rozmanité:

- Šestkrát byla uvedena odpověď nemají žádný vliv a jednou, že učitel neví.
- Studenti se na přípravě plánů nepodílejí. V seminářích je možné v rámci vybraných témat ze ZSV přizpůsobit výuku zájmům žáků.
- Pokud chtějí, mohou předmět ovlivnit, ptám se jich, či by se rádi dozvěděli nad rámec osnov.
- Žáci mohou dát podnět ke změně či doplnění učebních plánů, vše musí samozřejmě korespondovat s ŠVP a cíli školy.
- Žáci mohou vznést požadavek ke změně učebního plánu.
- V základech ekonomie mohou projevit zájem na upřesnění učebního plánu.
- Nepřímý, jejich preference zjištěné v hodinách jsou do učebních plánů implementovány.
- Dvakrát byla uvedena odpověď ano mají a jednou mají jen malý vliv.

Z odpovědí vyplývá, že žáci mají jen velmi omezený vliv na tvorbu učebních plánů. Ve většině z případů, pokud nějaký vliv mají, tak jen nepřímý. Mohou vznést podněty pro

změnu a upřesnění učebních plánů. Chápu, že žáci mohou být velmi často lhostejní ke změnám v osnovách předmětu nebo tvorbě nového předmětu. Avšak myslím si, že v posledních dvou ročnících by se mělo alespoň diskutovat při tvorbě volitelných předmětů pro další rok.

Otázka č. 11: Má škola dostatečné možnosti při vytváření ekonomického vzdělávání žáků? Jaké?

Při tvorbě této otázky jsem chtěl porovnat školy, zda využívají i kontakt s podnikatelským prostředím, zda mají dostatečné vzdělané učitele nebo dostatečně vybavené třídy. Bohužel se mi ve většině případů dostala jen velmi stručná odpověď.

- Třikrát bylo uvedeno, že žádné a dvakrát zněla odpověď ano mají.
- Jsme gymnázium všeobecné, nemáme ekonomické vzdělávání.
- Máme nedostatek času.
- Nedostatečná časová dotace vycházející z RVP.
- Dvakrát zaznělo ano máme, žáci si mohou zvolit ekonomický seminář.
- Ano, ale záleží na učiteli.
- Vedle povinných hodin Základů ekonomie nabízíme i volitelné semináře.
- Na naší škole je dostatečný prostor pro ekonomické vzdělávání včetně aprobovaného pedagoga. Nabízíme v posledních dvou ročnících volitelný seminář.
- Ano. Přednášky, olympiády, exkurze a předmět zaměřený na ekonomickou gramotnost vyučuje Ing. z oboru ekonomie.
- Všichni vyučující ZSV a OV jsou plně aprobováni, dále se konají nejružnější přednášky a besedy na ekonomická témata. Každý rok nás například navštěvuje Ing. R. Hábl z Úřadu vlády, který se specializuje na dluhovou problematiku.
- Vybavení učeben. Vhodné učební pomůcky. Spolupráce s organizacemi podporující podnikavost studentů.
- Výuka ekonomie a finanční gramotnosti probíhá v nižších ročnících gymnázia (kvarta). Ekonomie je zařazena do ZSV ve třetím ročníku (septima). Volitelné semináře ve 3.ročníku na vybraná témata z ekonomie. Maturitní ročník má ekonomii jako jeden z povinně volitelných předmětů.

Z odpovědí se dá vyčíst, že ve většině případů mají školy dostatečné možnosti při vytváření ekonomického vzdělávání. Hodně gymnázií nabízí volitelné semináře a některé se snaží zapojit do výuky i besedy a přednášky vedené odborníky.

Otázka č. 12: Jaké překážky a omezení musíte při výuce ekonomického vzdělávání překonávat?

Tato otázka úmyslně navazuje na otázku č. 3. Zatímco předchozí otázka byla zaměřena spíše na výhody a využitelnosti možností škol, tak tato otázka je zaměřena na negativní vlivy, které školy musí překonávat při ekonomickém vzdělávání.

- Čtyřikrát bylo uvedeno, že nepřekonává žádné překážky.
- Jednou bylo uvedeno, že největší překážka je administrativa.
- Nedostatek kvalitních didaktických materiálů.
- Čtyřikrát byl zmíněn stručně nedostatek časové dotace.
- Největším omezením je nízká časová dotace pro ZSV a OV a případně pro tvorbu povinného předmětu tvořeného na základě oblasti Člověk a svět práce.
- Nejvíce se setkávám s nezájmem studentů.
- Setkávám se s neochotou studentů a s neochotou absolvování školení zaměstnanci.
- V nějakých oblastech nedostatečnou vzdělanost učitelů. V tomto oboru je potřeba, aby se učitelé neustále vzdělávali.
- Samovzdělávání učitelů, většinou malá připravenost pedagogů z vysokých škol, je třeba více vzdělávat budoucí učitele v této oblasti.
- Nezájem odborné veřejnosti (banky aj.) o spolupráci například formou přednášek o finanční gramotnosti.

Podle získaných odpovědí je největším nepřítelem pro tvorbu ekonomického vzdělávání nedostatek časové dotace vyplývající z RVP. Dalšími problémy jsou nezájem žáků, nedostatečně aprobovaní učitelé a k mému překvapení i nezájem odborné veřejnosti o spolupráci se školami.

6.2. SHRnutí VÝSLEDKŮ

Dotazník byl vytvořen s cílem zjistit, zda jsou gymnázia spokojena s integrací ekonomického vzdělávání na jejich škole. Dále bylo zjišťováno, jak integrují oblast Člověk a svět práce do jednotlivých předmětů a jaký vliv mají učitelé a žáci na tvorbu učebních plánů. Z tohoto důvodu byly vytvořeny i k tomu odpovídající otázky pro získání co nejvíce názorů. Respondenti se skládali z členů vedení škol a ve většině případech z pedagogů, kteří vyučují právě předmět zahrnující ekonomická témata.

První část byla zaměřena na integraci ekonomického vzdělávání do školních vzdělávacích programů. Pouze čtvrtina škol má zahrnut předmět plně vycházející z oblasti Člověk a svět práce a většina ho má zařazen pouze jako volitelný předmět. Bohužel většina gymnázií má tuto oblast zařazenou pouze do ostatních povinných předmětů zejména do základů společenských věd. Respondenti jsou nejvíce spokojeni s implementací ekonomického vzdělávání do třetího ročníku (septima), v maturitním ročníku se již tato spokojenost snižuje. Bohužel v prvních dvou ročnících je většina s integrací ekonomického učiva nespokojena. Polovina se shodla na tom, že základ ekonomické gramotnosti by měl vycházet z kooperace škol a rodin žáků a také si myslí, že dostatečně zvyšují ekonomickou gramotnost. Nakonec se valná většina škol shodla na tom, že by RVP měl povinně předepisovat předmět vycházející ze vzdělávací oblasti Člověk a svět práce.

Druhá část byla tvořena otevřenými otázkami ke zjištění vlivů a možností škol při vytváření učebních plánů do ŠVP. Učitelé mají podstatný vliv při vytváření učebních plánů a jen malý zlomek o této možnosti neví nebo nemá žádný vliv. U žáků je tento vliv spíše nepřímý. Mají jen omezené možnosti ale mohou z vlastní iniciativy vznášet podněty ke změnám v učebních plánech a osnovách. Většina škol se shodla, že mají dostatečné možnosti při vytváření ekonomického vzdělávání. Mnoho gymnázií nabízí volitelné semináře a některé se snaží zapojit do výuky i besedy a přednášky vedené přímo odborníky na dané téma. Největším nepřítelem při ekonomickém vzdělávání je nedostatek časové dotace, který vyplývá z RVP pro gymnázia. Dalšími problémy jsou

nezájem žáků o výuku, učitelé s nízkou aprobačí a nezájem odborné veřejnosti o spolupráci se školami.

Byla ověřována hypotéza, že gymnázia dokáží dostatečně implementovat ekonomické vzdělávání z RVP do ŠVP, avšak nevytvářejí povinný předmět, vycházející přímo ze vzdělávací oblasti Člověk a svět práce. Po shrnutí všech odpovědí vyplynulo, že většina z těchto gymnázií má předmět, vycházející z oblasti Člověk a svět práce, zařazen pouze do volitelných předmětů. Pouze čtvrtina z nich má tento předmět jako povinný. Tímto zjištěním musím ze tří čtvrtin potvrdit část hypotézy, že gymnázia nevytvářejí povinný předmět vycházející přímo ze vzdělávací oblasti Člověk a svět práce. První část hypotézy, zda gymnázia dokáží dostatečně implementovat ekonomické vzdělávání z RVP do ŠVP, byla potvrzena v otázkách č. 3. a 4.

Hypotéza, že většina gymnázií bude souhlasit s tím, že ekonomické vzdělávání na gymnáziích není dostačující a mělo by být vyučováno ve větším rozsahu se z větší části potvrdila. Polovina škol sice tvrdí, že dostatečně zvyšuje ekonomickou gramotnost, ale majorita souhlasí s tím, že by RVP pro gymnázia měl zahrnout povinný předmět vycházející ze vzdělávací oblasti Člověk a svět práce.

7. ANALÝZA ŠVP

Pro analýzu školních vzdělávacích programů byla vybrána dvě gymnázia. Gymnázium Jaroslava Heyrovského, které má v učebním plánu zařazen povinný předmět Základy ekonomie a jako druhé Gymnázium Nad Kavalírkou, které má čistě ekonomický předmět zařazen pouze jako volitelný předmět.

Gymnázium Jaroslava Heyrovského bylo vybráno ze dvou důvodů. První je ten, že jsem na této škole absolvoval 7 let z osmiletého oboru a po prvotním prohlédnutí jejich ŠVP jsem zjistil, že zavedli Základy ekonomie jako povinný předmět. Tento předmět byl za mého působení na tomto gymnázium pouze jako volitelný předmět. ŠVP tohoto gymnázia bylo získáno z jejich webových stránek (ŠVP Gymnázium Jaroslava Heyrovského, 2009).

Druhé gymnázium bylo vybíráno z několika gymnázií, která neměla zařazen žádný pouze ekonomicky zaměřený předmět do učebního plánu ve svých ŠVP. Pro porovnání bylo nakonec vybráno Gymnázium Nad Kavalírkou, které zároveň poskytlo možnost analyzovat pomocí dotazníku ekonomickou gramotnost v jejich maturitní třídě. ŠVP má rozdělen do dvou částí. První část je pro primu až kvartu a druhá je pro kvintu až oktávu. Práce se bude zabývat pouze druhou částí, která je zaměřena na středoškolské vzdělávání (ŠVP Gymnázium Nad Kavalírkou, 2009).

7.1. ANALÝZA ŠVP GYMNÁZIA JAROSLAVA HEYROVSKÉHO

Po přezkoumání učebních plánů ŠVP Gymnázia Jaroslava Heyrovského (GYMJH) se dá konstatovat, že splňuje požadavky RVP. Toto gymnázium se nachází na Praze 5, Mezi Školami 2475/29. Na škole se vyučuje obor 79-41-K/81.

Obrázek č. 3: Učební plán Gymnázia Jaroslava Heyrovského

Předmět	Týdenní dotace hodin								Celkem
	prima	sekunda	tercie	kvarta	kvinta	sexta	septima	oktáva	
Český jazyk a literatura	4	4	4	4	4	4	3	4	31
Anglický jazyk	3	3	4	4	3	4	4	4	29
Konverzace v AJ	-	-	-	-	0/1 ¹	-	-	-	0/1 ¹
Druhý cizí jazyk	*	*	*	*	3/1 ¹	3/1 ¹	3	3/1 ¹	12/3 ¹
Občanská výchova	1	1	1	2	-	-	-	-	5
Základy společenských věd	-	-	-	-	1	1	2	2	6
Dějepis	2	2	2	2	2	3	3	-	16
Zeměpis	2	2	2	1	2	2	2	-	13
Základy ekonomie	-	-	-	-	-	-	-	2	2
Matematika	4	4	4	4	3	4	4	3	30
Fyzika	1	2	2	2	3	3	3	2	18
Chemie	-	-	2,5	2,5	3	3	2	-	13
Biologie	2	2	3,5	1,5	2	3	2	-	16
Informatika a výpočetní technika	1	2	-	1	2	-	1	1	8
Výtvarná výchova	2	1	1	2	-	-	-	-	6
Hudební výchova	1	1	1	1	-	-	-	-	4
Výtvarná výchova /Hudební výchova	-	-	-	-	2	2	-	-	4
Tělesná výchova	3	3	2	2	2	2	2	2	18
Celkem hodin týdně	26	27	29	29	32/2¹	34/1¹	31	23/1¹	231/4¹
Volitelné předměty	2 *	3 *	3 *	3 *	-	-	4 ²	8 ²	23 ²
Celkem hodin týdně	28	30	32	32	32/2¹	34/1¹	35	31/1¹	254/4¹
Nepovinné předměty	0–6	0–6	0–6	0–6	0–6	0–6 ³	0–6 ³	0–6 ³	0–6
Předpokládané kurzy, exkurze a projekty	Seznam kurz Předmětové exkurze	Lyžařský výcvikový kurz Předmětové exkurze	Předmětové exkurze	Jazyk, pozn. zájezd, (v leic. n. kvartě), exkurze	Lyžařský výcvikový kurz Předmětové exkurze	Jazyk, poznávací zájezdy, exkurze sexta n. septima	Sportovní kurz Estetický kurz Předmětové exkurze	Projekty Předmětové exkurze	

Zdroj: ŠVP Gymnázium Jaroslava Heyrovského [online]. In: . Praha, 2009, s. 429 [cit. 2017-12-13]. Dostupné z: http://www.gymjh.cz/downloads/SVP_81_2017_09_29-pdf.pdf str. 14.

7.2. INTEGRACE EKONOMICKÉHO VZDĚLÁVÁNÍ NA GYMNÁZIU JAROSLAVA HEYROVSKÉHO

Z poznámek k učebnímu plánu bylo zjištěno, že ekonomická gramotnost se vyučuje v předmětech: základy ekonomie, matematika, občanská výchova resp. základy společenských věd. Občanskou výchovou se tato práce zabývá, neboť se vyučuje pouze na nižším stupni osmiletého studia. Na ní plně navazují základy společenských věd na vyšším stupni osmiletého gymnázia (ŠVP GYMJH, 2009).

- **Základy ekonomie** (oktáva)

Tento předmět je zařazen do učiva až v posledním ročníku. Týdně je mu přiřazena dvouhodinová dotace. Tento předmět plně vychází ze vzdělávacího oboru Člověk a svět práce. Jsou v něm obsaženy i tematické okruhy průřezových témat: Výchova k myšlení v globálních souvislostech, Osobní a sociální výchova a Mediální výchova. Snaží se propojit praktické problémy z reálného života s nezbytnými životními kompetencemi, aby byl pro žáky přístupnější. Obsahuje tato ekonomická témata: podstata fungování tržní ekonomiky; podnikání jako základ tržní ekonomiky; stát a ekonomika, daňová soustava ČR; bankovníctví; trh práce a profesní volba; zaměstnání, pracovně právní vztahy; peníze a finanční instituce; osobní a rodinné finance (ŠVP GYMJH, 2009, str. 144 - 147). Pedagog pro přípravu a tvorbu vlastních materiálů využívá tyto publikace:

- HOLMAN, Robert. *Základy ekonomie: pro studenty vyšších odborných škol a neekonomických fakult VŠ*. 3. vydání. V Praze: C.H. Beck, 2015. Beckovy ekonomické učebnice. ISBN 978-80-7400-007-2.
- SAMUELSON, Paul Anthony a William D. NORDHAUS. *Ekonomie*: 19. vydání. Praha: NS Svoboda, 2013. ISBN 978-80-205-0629-0.

- **Matematika** (kvinta - oktáva)

Matematika má tříhodinovou dotaci v kvintě, v sextě a septimě čtyřhodinovou dotaci a v posledním ročníku má opět tříhodinovou dotaci. Mimo jiné je ještě posílena jednoletým a dvouletým matematickým seminářem. Ekonomické znalosti se samozřejmě neobejdou bez znalosti práce s čísly. Matematika obsahuje čistě ekonomická témata pouze v omezeném rozsahu. Učí se výrazy vyjadřující výpočet

úroků, statistiku v ekonomii a zpracování výsledků statistických šetření (ŠVP GYMJH, 2009, str. 148 - 169).

- **Základy společenských věd** (kvinta - oktáva)

ZSV vychází ze vzdělávací oblasti Člověk a společnost a jsou v něm také obsaženy tematické okruhy průřezových témat: výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech; multikulturní výchova, enviromentální výchova a mediální výchova. V kvintě a sextě jsou ZSV dotovány jednou hodinou týdně a v posledních dvou ročnících dvěma hodinami týdně. Obsahuje učivo o základech mezinárodních vztahů a o základech státu (ŠVP GYMJH, 2009, str. 88 - 96).

Pro výuku základů společenských věd je využívána tato sada učebních materiálů od nakladatelství Didaktis:

- DENGLEROVÁ, Denisa a Jan DVOŘÁK. *Společenské vědy pro 1. ročník středních škol*. Brno: Didaktis, c2009. ISBN 978-80-7358-144-2.
- DUFEK, Pavel, Martin DRNEK a Jan DVOŘÁK. *Společenské vědy pro střední školy*. Brno: Didaktis, c2010. ISBN 978-80-7358-152-7.
- DOBEŠOVÁ, Lenka. *Společenské vědy pro střední školy*. 2. vyd., aktualiz. a dopl. v souladu s novým občanským zákoníkem. Brno: Didaktis, c2014. ISBN 978-80-7358-233-3.
- BRÁZDA, Radim a Martin DRNEK. *Společenské vědy pro střední školy*. Brno: Didaktis, c2011. ISBN 978-80-7358-175-6.

- **Povinně volitelné předměty**

Škola nabízí 25 povinně volitelných předmětů. Z těchto předmětů si 15 z nich mohou zvolit v septimě i v oktávě a 10 pouze v posledním ročníku. Hodinová dotace je rozdělena tak, že v septimě jsou povinně volitelným seminářům vymezeny 4 hodiny týdně a v oktávě je jich dokonce 8 hodin týdně. Opět se budu zabývat semináři, které mají ekonomický obsah.

Společenskovědní seminář je dotován dvěma vyučovacími hodinami týdně a žáci si jej mohou zvolit v obou posledních ročnících. Obsahuje několik ekonomických témat: trh, tržní mechanismu a tržní chování

Seminář a cvičení z matematiky si žáci mohou zvolit v septimě i oktávě v dvouhodinové dotaci. Obsahuje statistické zpracování výsledků hospodaření a zpracování sociologických šetření.

Seminář a cvičení z ekonomie si žáci také mohou zvolit v posledních dvou ročnících s dotací dvou hodin týdně. Tento předmět obsahuje tato témata: základní ekonomické pojmy; subjekty národního hospodářství; majetek podniku a jeho hospodářství; daně a daňový systém; základy účetnictví; základy mikroekonomie a makroekonomie a úvod k základům hospodářské politiky. Pedagog pro přípravu a tvorbu vlastních materiálů využívá tyto publikace:

- HOLMAN, Robert. *Základy ekonomie: pro studenty vyšších odborných škol a neekonomických fakult* VŠ. 3. vydání. V Praze: C.H. Beck, 2015. Beckovy ekonomické učebnice. ISBN 978-80-7400-007-2.
- SAMUELSON, Paul Anthony a William D. NORDHAUS. *Ekonomie*: 19. vydání. Praha: NS Svoboda, 2013. ISBN 978-80-205-0629-0.

7.3. ANALÝZA ŠVP GYMNÁZIA NAD KAVALÍRKOU

Gymnázium Nad Kavalírkou (GYMNK) se nachází na adrese Nad Kavalírkou 1/100 na Praze 5. Podle jejich paní učitelky Nevečeřalové jsou s Gymnáziem Jaroslava Heyrovského přímým oblastním konkurentem. Také vyučují osmiletý obor 79-41-K/81. Po přezkoumání učebního plánu splňují podmínky vyplývající z RVP pro gymnázia.

Obrázek č. 4: Učební plán Gymnázia Nad Kavalírkou

<i>Vzdělávací oblasti</i>	<i>Vzdělávací obory</i>	<i>V.r</i>	<i>VI.r</i>	<i>VII.r</i>	<i>VIII.r</i>	<i>Poznámky</i>
Jazyk a jazyková komunikace	Český jazyk a literatura	4	3	4	4	
	Anglický jazyk	3	4	4	4	
	2. cizí jazyk	3+1	3+1	4	4	Jedná se o dotaci v rámci „Metropolitního programu“ pro posílení 2. cizího jazyku
Matematika a její aplikace	Matematika a ...	3	4	4	4	
Informační a komunikační technologie	Informační a ...	2	1	-	-	
Člověk a společnost	Historie	1	2	2	-	
	Občanský a společenskovední základ	1	1	2	2	
Člověk a příroda	Fyzika	2*	2*	2*	2	
	Chemie	2*	2*	2*	2	
	Biologie	2*	2*	2*	2	
	Zeměpis	2	2	2	-	
	Geologie	-	-	-	-	Bude zařazena do předmětů Bi a Z
Umění a kultura	Hudební výchova					
	Výtvarná výchova	2	2	-	-	
Člověk a zdraví	Tělesná výchova	3	3	2	2	
	Výchova ke zdraví					
Člověk a svět práce	Zařazeny do jednotlivých předmětů	-	-	-	-	
Průřezová témata	Zařazeny do jednotlivých předmětů					
Další vzdělávací aktivity (volitelné předměty)	Volitelné př. I	-	2	4	4	
	Volitelné př. II	-	-	-	2	
Disponibilní časová dotace						
Celková povol. dot.	28 – 35 hodin v týdnu	31+1	34+1	35	32	

* Laboratorní práce probíhají jednou za 6 týdnů po 2 vyučovacích hodinách.

Zdroj: ŠVP Gymnázium Nad Kavalírkou [online]. 2009 [cit. 2017-12-13]. Dostupné z: http://www.kavalirka.cz/download/dokumenty/SVP_GV_vybrane_kapitoly.pdf str. 35.

7.4. INTEGRACE EKONOMICKÉHO VZDĚLÁVÁNÍ NA GYMNÁZIU NAD KAVALÍRKOU

Školní vzdělávací program Gymnázia Nad Kavalírkou, který je publikován na internetových stránkách, je oproti Heyrovskému mnohem stručnější. Integrace ekonomické gramotnosti byla zjištěna od paní učitelky Nevečeřalové, od které jsem obdržel plné znění ŠVP v tištěné podobě. Na gymnáziu je ekonomická gramotnost na vyšším stupni integrovaná do povinných předmětů základy společenských věd a z malé části do matematiky. Dále pak do volitelných předmětů. (ŠVP GYMNK, 2009)

• **Základy společenských věd** (kvinta - oktáva)

Od kvinty je vyučován vzdělávací obor občanský a společenskovední základ. Konkrétně se jedná o základy psychologie, ve kterých se pokračuje i v sextě spolu se základy sociologie. I v šestém ročníku je časová dotace navýšena z jedné na dvě hodiny týdně. Hodina navíc je využita k výkladu kapitol z dějin sociologických a politologických učení a k diskuzi o aktuálních společensko-politických událostech. V rámci základního učiva jsou v tomto ročníku dokončena témata ze sociologie a probrána témata z předmětu základy politologie a teorie státu a práva. V sedmém ročníku v návaznosti na probranou obecnou teorii práva jsou v prvním pololetí probrány hlavní oblasti veřejného a soukromého práva a ve druhém pololetí základy ekonomie a ekonomiky. V osmém ročníku je studium společenských věd završeno probráním základů filozofie a etiky. Pro výuku základů společenských věd je využívána tato sada učebních materiálů od nakladatelství Didaktis:

- DENGLEROVÁ, Denisa a Jan DVOŘÁK. *Společenské vědy pro 1. ročník středních škol*. Brno: Didaktis, c2009. ISBN 978-80-7358-144-2.
- DUFEK, Pavel, Martin DRNEK a Jan DVOŘÁK. *Společenské vědy pro střední školy*. Brno: Didaktis, c2010. ISBN 978-80-7358-152-7.
- DOBEŠOVÁ, Lenka. *Společenské vědy pro střední školy*. 2. vyd., aktualiz. a dopl. v souladu s novým občanským zákoníkem. Brno: Didaktis, c2014. ISBN 978-80-7358-233-3.
- BRÁZDA, Radim a Martin DRNEK. *Společenské vědy pro střední školy*. Brno: Didaktis, c2011. ISBN 978-80-7358-175-6.

- **Matematika** (kvinta - oktáva)

V rámci matematiky je stejně jako na GYMJH v průřezu celého studia obsaženo v počítání úroků a statistické šetření.

- **Volitelné předměty**

V učebním plánu jsou zařazeny volitelné předměty od sexty až do septimy. Jejich nabídka se každoročně aktualizuje na základě průzkumu potřeb a zájmů studentů. Výuka těchto předmětů je zajištěna pedagogy školy, popř. externisty. V sextě si každý žák volí jeden jednoletý volitelný předmět, v septimě si volí dva volitelné předměty, které jsou dvouleté. V oktávě si pak každý žák zvolí ještě jeden jednoletý volitelný předmět. Volitelné předměty jsou pro každého žáka povinné. V sextě má tedy každý student 1 volitelný předmět, v septimě 2 volitelné předměty a v oktávě 3 volitelné předměty. Pro školní rok 2016/2017 byl otevřen pouze jeden předmět zaměřený na ekonomické vzdělávání.

Seminář z ekonomie

Seminář je pouze jednoletý a je vyučován v maturitním ročníku. V tomto předmětu jsou probírána témata jako peníze, základy finanční matematiky, finanční produkty, základy účetnictví, národní hospodářství, hospodaření podniku a základy mikroekonomie a makroekonomie. V semináři pedagog nepoužívá žádnou určitou učebnici pro rozvoj ekonomické gramotnosti. Pedagog v tomto předmětu přednáší z vlastních vytvořených materiálů, získaných v průběhu své praxe a studia, přednášek a z různých materiálů, které se zmiňují o výše uvedených tématech.

- **Přednášky**

V rámci studia škola zve i odborníky z praxe. Vždy v listopadu probíhá v oktávě beseda s odborníky na dané téma. Podle zvoleného povinně volitelného předmětu je žákům na dané přednášce představen odborník z praxe, který jim předává své vlastní získané zkušenosti. V listopadu 2017 na semináři z ekonomie přednášel na téma dluhové problematiky pan Ing. Radek Hábl.

7.5. SHRnutí VÝSLEDKŮ

Druhá hypotéza zní, že gymnázia dokáží dostatečně implementovat ekonomické vzdělávání z RVP do ŠVP, avšak nevytvářejí povinný předmět vycházející přímo ze vzdělávací oblasti Člověk a svět práce. Na základě zjištění skutečností z kapitoly 7 zaměřující se na analýzu ŠVP dvou vybraných gymnázií a následným porovnáním s kapitolou 3.2. zaměřující se na RVP pro gymnázia, byla první část hypotézy, zda gymnázia dokáží dostatečně implementovat ekonomické vzdělávání z RVP do ŠVP, v plném rozsahu potvrzena.

Dalším důležitým zjištěním bylo, že školy nevyužívají žádný metodický materiál pro zvyšování finanční gramotnosti, který byl zmíněn v kapitole č. 4. Ve výuce základů společenských věd obě školy používají stejnou sadu učebnic od nakladatelství Didaktis. Pedagogové GYMJH při výuce základů ekonomie a semináře a cvičení z ekonomie si tvoří vlastní materiály z výše uvedených zdrojů odborných učebnic ekonomie. Pedagogové GYMNK při výuce semináře z ekonomie využívají také vlastní materiály, které si vytvořili na základě vlastní praxe, studia, přednášek a z různých materiálů, které se zmiňují o tématech, které jsou předmětem semináře..

8. STAV EKONOMICKÉ GRAMOTNOSTI NA VYBRANÝCH GYMNÁZIÍCH

Cílem této práce je u dvou vybraných gymnázií zjistit dosažené ekonomické vzdělání žáků maturitních ročníků a vzájemně je porovnat. Zda dokáží prokázat dostatečnou úroveň dosaženého vzdělání, které jim bylo do té doby předneseno a případně zda mají vědomosti nad rámec osnov školy. Cílem tohoto výzkumu je zjistit, jaké jsou silné a slabé stránky žáků v oblasti ekonomické gramotnosti. Školy byly vybrány na základě dostupnosti a vstřícnosti učitelů, kteří poskytlí v hodině cca 20 minutový prostor pro vyplnění dotazníků žáky. Dalším kritériem bylo, že jedna ze škol musí mít zařazen do učebního plánu povinný předmět vycházející plně ze vzdělávací oblasti Člověk a svět práce, tudíž ekonomicky zaměřený. Toto kritérium splňuje Gymnázium Jaroslava Heyrovského (GYMJH) a druhé Gymnázium Nad Kavalírkou (GYMNK), které tento povinný předmět zařazen nemá.

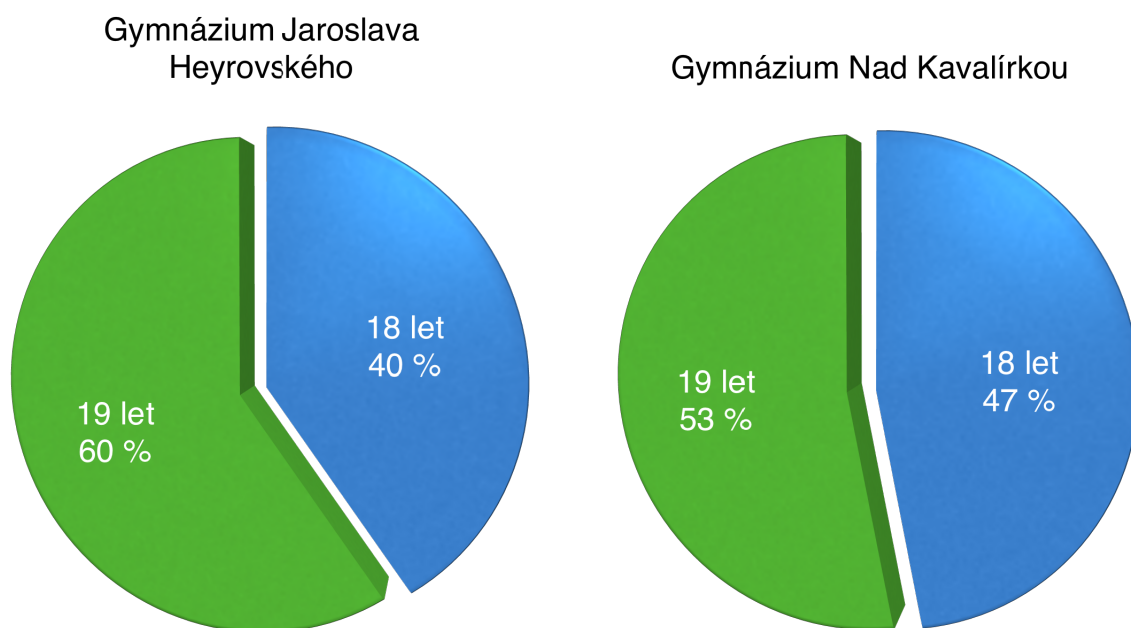
Dotazník obsahuje celkem 17 otázek a v první z nich se táže na věk. Otázky č. 2 - 5 jsou zaměřeny pouze na osobní finance a hospodaření s vlastními penězi. Tímto bylo zjištěno, jak žáci maturitního získávají peníze, s kolika penězi hospodaří, za co nejčastěji utrácejí a zda používají nějaké bankovní produkty. Tato skupina otázek byla částečně převzata z mé bakalářské práce (Belán, 2014, str. 53 - 54). Otázky č. 6 - 17 jsou vědomostního charakteru pro otestování ekonomické gramotnosti studentů. Všechny otázky jsou uzavřené s jednou správnou odpovědí kromě otevřené otázky č. 12. Tato část dotazníku byla vytvořena na základě provedené analýzy školního vzdělávacího programu Gymnázia Jaroslava Heyrovského, standardů finanční gramotnosti aktualizovaných v roce 2017 a měření finanční gramotnosti společnosti PPM factum research z roku 2015.

Dotazník byl vyplněn žáky obou gymnázií. Otázky vycházejí z již přednesených témat, ale i z těch, které jim budou teprve předneseny v dalším pololetí, aby byl zjištěn i všeobecný přehled žáků. Hypotéza k tomuto dílčímu výzkumu byla, že žáci gymnázií s povinným předmětem zaměřeným na ekonomické vzdělávání budou mít vyšší ekonomickou gramotnost.

8.1. ANALÝZA VÝSLEDKŮ

Realizace výzkumu proběhla v prosinci roku 2017. V obou školách jsem navštívil jednu třídu, které jsem dal k vyplnění tento dotazník. Vyplňování trvalo 15 - 20 minut. Na Gymnázium Jaroslava Heyrovského jsem navštívil třídu při hodině základů ekonomie a třídu Gymnázia Nad Kavalírkou v hodině občanský a společenskovední základ. Celkem dotazník vyplnilo 52 žáků, které jsem se na začátku hodiny nejdříve seznámil s tématem mé diplomové práce. Před rozdáním dotazníků jsem ukázal jednotlivé skupiny otázek a na závěr jsem po žácích vyžadoval, aby neopisovali správné odpovědi od svých sousedů, neboť by pak vyhodnocená data neměla reálnou vypovídající hodnotu. Zároveň jsem je ubezpečil, že se nejedná o test a učitelka nebude obeznámena s jednotlivými výsledky dotazníku.

Graf č. 7: Věk dotazovaných žáků obou škol

Zdroj: Vlastní šetření

- Gymnázium Jaroslava Heyrovského (GYMJH) - celkem **25 respondentů**
- Gymnázium Nad Kavalírkou (GYMKN) - celkem **27 respondentů**

OSOBNÍ FINANCE A HOSPODAŘENÍ

Tato skupina otázek byla částečně převzata z mé bakalářské práce (Belán, 2014, str. 53 - 54). Je určena pro zjištění, jak žáci získávají peníze, s jakou částkou měsíčně hospodaří a zda vůbec hospodaří s vlastními úsporami. Dále bych rád zjistil, za co dnešní maturanti nejčastěji utrácejí své peníze a jaké používají bankovní produkty. Mimo jiné se díky této části nabízí možnost hledání souvislosti s dalšími získanými výsledky v druhé vědomostní části.

Otázka č. 2: Jaký je váš zdroj peněz a úspor?

Žákům bylo poskytnuto na výběr z pěti možných zdrojů peněz a úspor. Jako šestá možnost byla uvedení jiného zdroje, který v tabulce nebyl zmíněn. Do tabulky měli ohodnotit od 1 do 4, kde 1 znamenalo ano (pravidelně), 2 spíše ano (občas), 3 spíše ne a 4 nikdy.

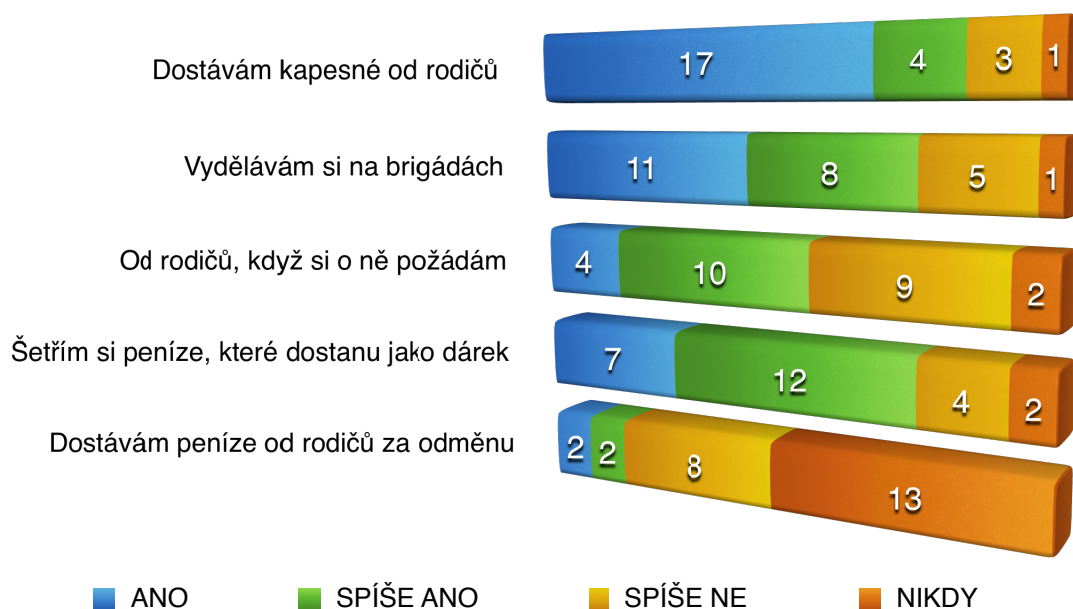
V této tabulce dopadly výsledky velmi podobně. Žáci obou gymnázií jsou ze stejného regionu a dalo by se říci, že i stejného věku. V maturitním ročníku jistě nemají mnoho času věnovat se vyděláváním peněz a tak předpokládám, že získávají peníze od rodičů a dalších členů rodiny.

Z dotazníku vyplynulo, že nejčastějším zdrojem peněz studentů obou škol je kapesné od rodičů. Jako druhým nejčastějším zdrojem peněz u obou škol bylo vydělávání si na brigádách. Toto zjištění mě lehce překvapilo, protože pro více jak polovinu žáků obou škol je práce jako jeden z nejhlavnějších příjmů. Na obou školách si 11 žáků vydělává pomocí brigád a 8 žáků uvádí, že spíše ano.

Další zdroj peněz je od rodičů, když si o ně požádají. Největším zdrojem peněz žáků je kapesné a jen malá část si říká nebo jen občas říká o peníze samovolně. Polovina žáků obou škol si zároveň šetří peníze, které dostanou k narozeninám nebo k vánocům. Mezi školami je jen odlišnost v preferencích těchto úspor. Na GYMJH si zvolila největší část druhou možnost „spíše ano“, naopak na GYMNK je to podobně častý zdroj peněz a úspor jako z brigád. Protipólem všech příjmů je odměna od rodičů za domácí práce, úspěchy ve škole nebo ve sportu. Na obou školách pouze rodiče dvou žáků motivují své děti k lepším výsledkům penězi a na GYMJH u dalších dvou žáků se tato motivace objevuje jen občas. Do kolonky „jiné“ žáci uvedli jako jiný zdroj příjmů peníze od

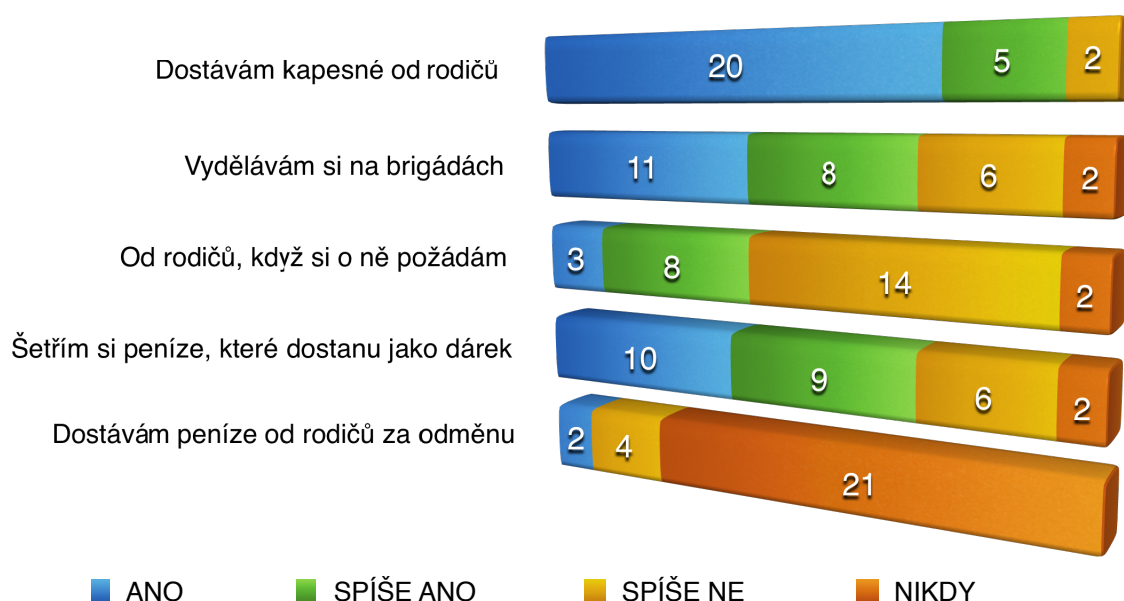
rodičů, provoz bufetu a jeden žák uvedl, že dostává od otce příspěvek na dítě. Viz grafy č. 8 a 9.

Graf č. 8: Zdroj peněz a úspor Gymnázium Jaroslava Heyrovského

Zdroj: Vlastní šetření

Graf č. 9: Zdroj peněz a úspor Gymnázium Nad Kavalírkou

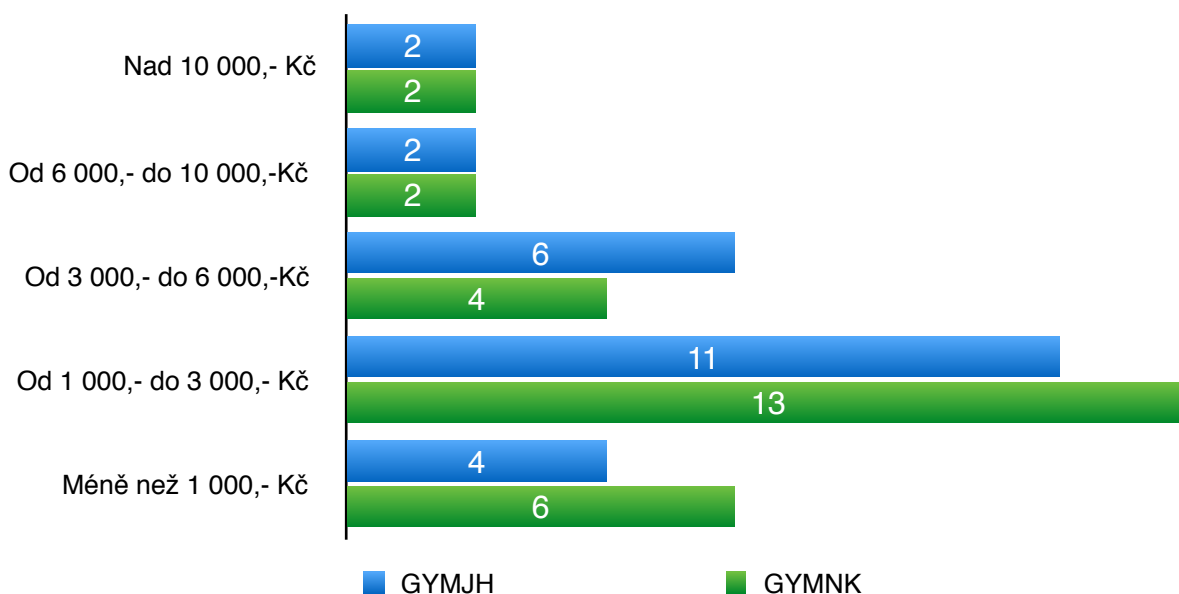

Zdroj: Vlastní šetření

Otázka č. 3: S jakou měsíční částkou hospodaříte?

Jako možnosti jsem zvolil 5 intervalů s poslední možností, že vůbec s penězi nehospodaří. U obou gymnázií žáci nejčastěji hospodaří s částkou od 1 000,- do 3 000,- Kč. Shodně, po dvou žácích obou škol, žáci nejméně hospodaří s částkou od 6 000,- do 10 000,- Kč a k mému překvapení i s částkou nad 10 000,- Kč. Všichni žáci hospodařící s nejvyšší částkou si vydělávají na brigádách a 3 z nich ještě dostávají kapesné od rodičů a čtvrtému posílá otec pravidelně příspěvek na dítě, který dostává od státu. Pro GYMJH je druhé nejčastější hospodaření se 3 000 až 6 000 korunami. Pro GYMNK je to na naopak dokonce pod 1 000 korun. Celkově studenti, kteří hospodaří s méně než 1 000,- Kč, si spíše nevydělávají peníze na brigádách a jejich zdroj peněz je převážně pouze formou kapesného. Viz graf č. 10.

Graf č. 10: Měsíční kapitál žáků

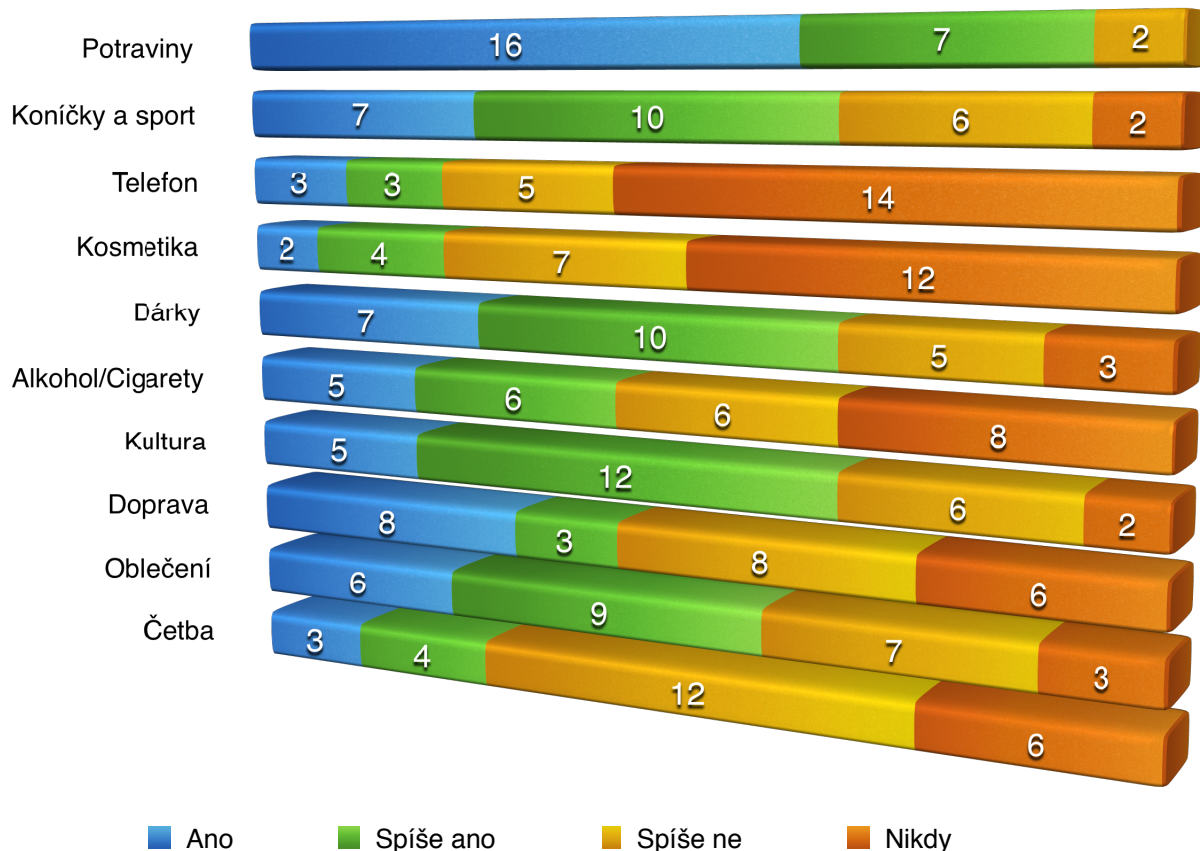
Zdroj: Vlastní šetření

Otázka č. 4: Za co nejčastěji utrácíte své peníze?

Při tvorbě této otázky jsem chtěl zjistit, za co žáci nejčastěji utrácí své peníze. Snažil jsem se do tabulky zahrnout všechny skupiny zboží a služeb, za které mladý člověk může utrácet své peníze. Do tabulky měli v každé kategorii žáci vyznačit, v jaké míře do tohoto zboží či služby investují své peníze. Mohli si vybírat opět mezi 4 možnostmi ano (pravidelně), spíše ano (občas), spíše ne (už jsem za to někdy v minulosti peníze utratil) nebo nikdy.

Žáci Gymnázia Jaroslava Heyrovského nejčastěji pravidelně utrácí své peníze za potraviny. Druhý nejčastější pravidelný výdej žáků je za dopravu. Výdaje za dopravu jsou sice vysoké v pravidelném utrácení, ale více než polovina žáků za ní spíše neutráčí nebo vůbec neutráčí. Dalším z významných výdajů jsou výdaje za koníčky a sport, za dárky a za kulturu. Nejméně žáci GYMJH utrácí za kosmetiku, telefon a četbu. Viz graf č. 11.

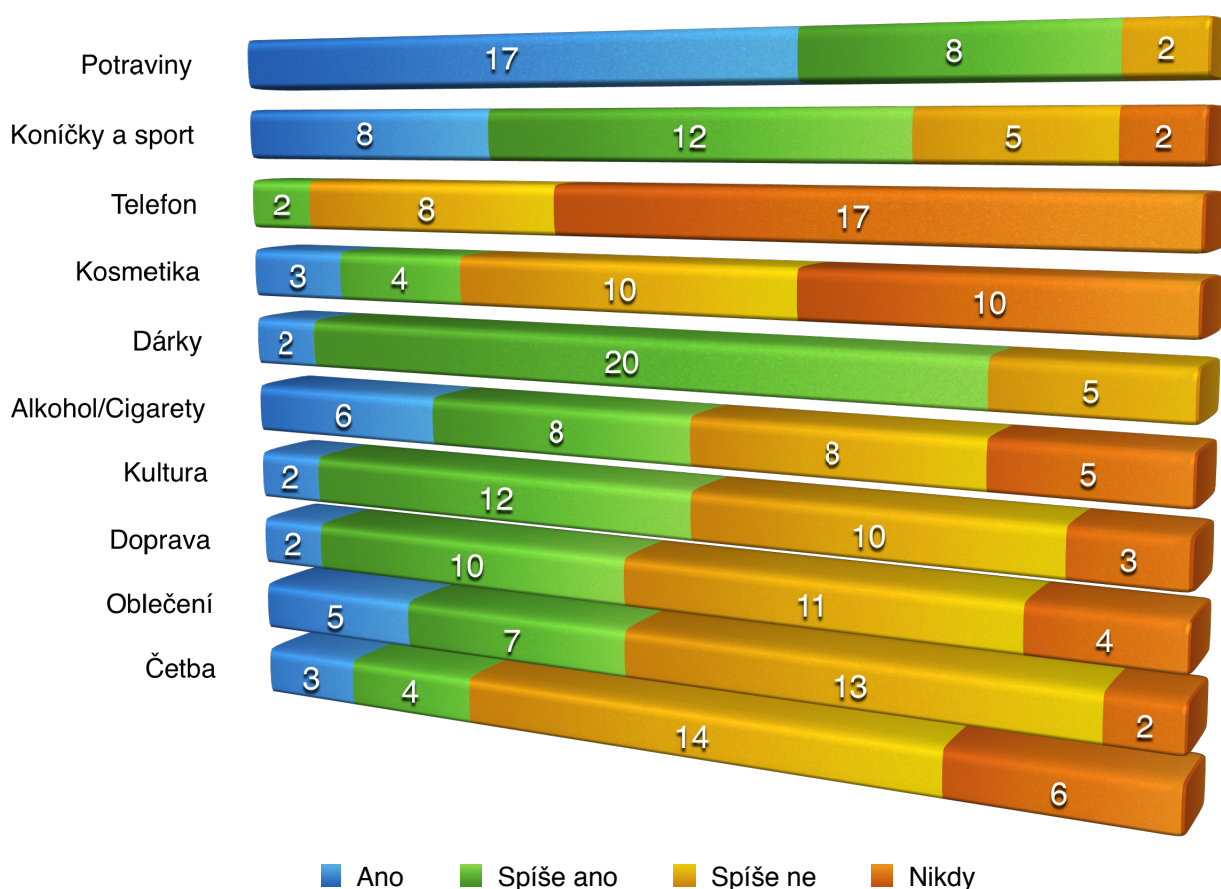
Graf č. 11: Za co nejčastěji utrácí své peníze - GYMJH

Zdroj: Vlastní šetření

Z grafu č. 12 vidíme, že žáci Gymnázia Nad Kavalírkou nejpravidelněji utrácí své peníze také za potraviny. Druhým nejčastějším pravidelným výdajem jsou koníčky a sport. Studenti GYMNK mnohem více využívali možnosti, že jen občas vynakládají peníze na dané zboží či služby. Čas od času nejčastěji utrácejí za dárky a následuje alkohol a cigarety, kultura, doprava a oblečení. Naopak nejméně utrácejí za telefon, četbu a kosmetiku.

Graf č. 12: Za co nejčastěji utrácí své peníze - GYMNK

Zdroj: Vlastní šetření

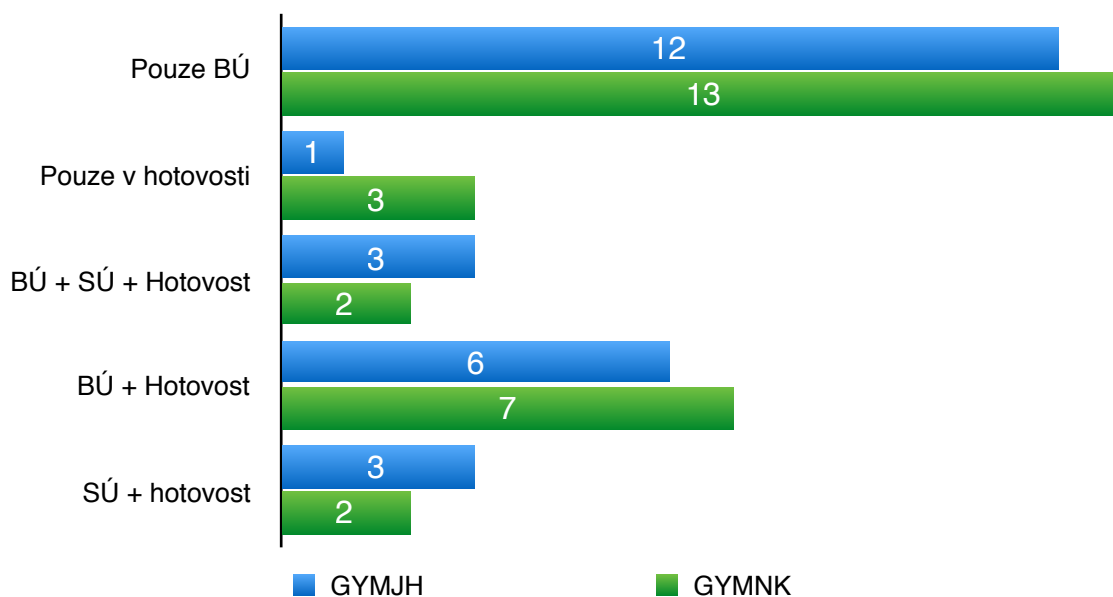
Otázka č. 5: Jakým způsobem máte uschované vaše úspory?

Ke zjištění, jaké žáci využívají bankovní produkty jsem zvolil otázku, kde mohli zaškrtnout více odpovědí. Zvolil jsem základní dvě možnosti: bankovní účet a spořicí účet. Třetí možnost jsem vybral uschovávání úspor v hotovosti a čtvrtou možnost jiné, kde respondenti mohli uvést jinou vlastní možnost.

Žáci obou škol využívají pro uschování úspor velmi podobné prostředky. Na obou gymnáziích používají bankovní účet. Pouze 4 respondenti z GYMJH a 5 z GYMNK nevyužívají bankovní účet. Tito žáci využívají místo BÚ buď peníze pouze v hotovosti nebo v kombinaci se spořicí účet. Spořicí účet využívá pouze 6 žáků z GYMJH a 4 žáci z GYMNK. Viz graf č. 12.

V kolonce jiné bylo uvedeno pětkrát stavební spoření a jednou bitcoin, akcie a investice.

Graf č. 13: Jakým způsobem mají žáci uschované peníze

Zdroj: Vlastní šetření

VĚDOMOSTNÍ OTÁZKY

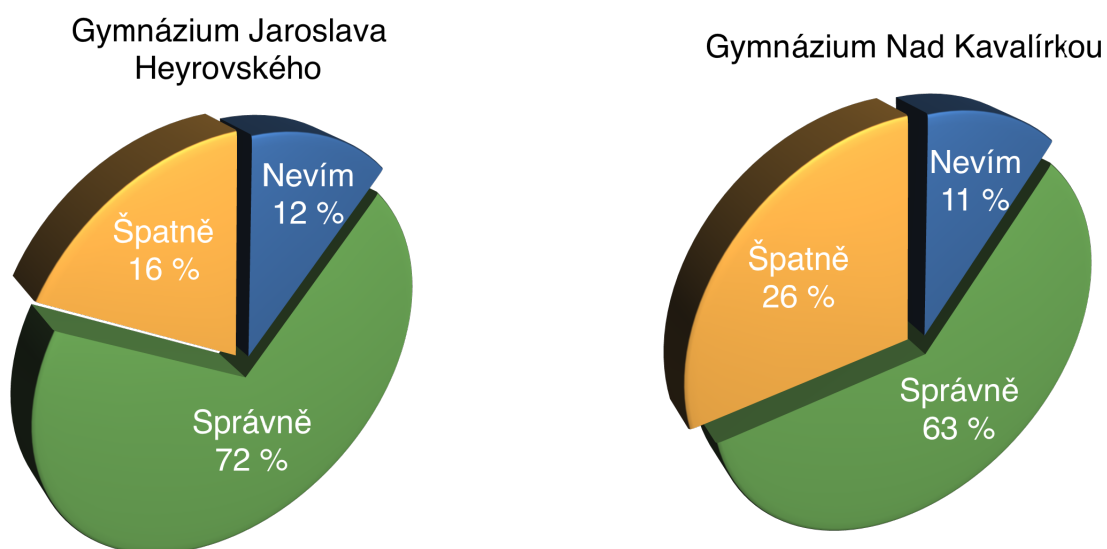
Otázka č. 6: Jaká z odpovědí správně vystihuje rozdíl mezi kreditní a debetní kartou?

Většina respondentů používá běžný účet, ke kterému se ve většině případů přiděluje i debetní karta pro výběry hotovosti z daného BÚ. Jak je známo, často se této kartě říká hovorově kreditka. Avšak mezi kreditní a debetní kartou je velký rozdíl. Zatímco v případě debetní karty čerpáte své vlastní peníze z běžného účtu v bance, s kreditní kartou si půjčujete od banky a tento úvěr musíte následně splatit. Pokud někdo říká "nemám hotovost, zaplatím kreditkou", velmi často má ve skutečnosti na mysli standardní debetní kartu ke svému běžnému účtu.

Touto otázkou jsem chtěl zjistit, zda žáci gymnázií tento podstatný rozdíl znají. Podle měření finanční gramotnosti tento rozdíl skutečně znalo pouze 28% z celkového počtu respondentů. V mém dotazníku odpovědělo správně 72 % respondentů z GYMJH a 63% z GYMNK. Viz graf č. 13

- a) Není mezi nimi žádný rozdíl.
- b) Na kreditní kartě máme své peníze, ale na debetní kartě peníze banky.
- c) Na debetní kartě máme své peníze, ale na kreditní kartě peníze banky.**
- d) Nevím.

Graf č. 14: Kreditní vs. debetní karta

Zdroj: Vlastní šetření

Otázka č. 7: Co je to valuta?

Žáci GYMJH by tento pojem měli mít již probraný v rámci tématu peníze a finanční instituce a bankovníctví. Valutou se rozumí hotovostní forma cizí měny. Může být ve formě bankovek nebo mincí. Často si lidé pletou valuty s devizami. Deviza je naopak peněžní prostředek cizí měny v bezhotovostní formě. Může být ve formě peněz na BÚ, šeků, směnek, cenných papírů, dluhopisů atd..

Do možností jsem úmyslně uvedl definici devizy a další možné chybné formulace.

Zhruba čtvrtina žáků obou škol se přiznala k tomu, že správnou odpověď neví. Lépe dopadly výsledky Gymnázia Jaroslava Heyrovského, kde studenti uvedli v 52% správnou odpověď. Žáci Gymnázia Nad Kavalírkou lehce zaostávají se 44%.

Předpokládal jsem, že respondenti GYMJH budou mít lepší výsledky než na GYMNK, ale domníval jsem se, že procentuální úspěšnost bude vyšší. Viz graf č. 14.

a) Obecný termín pro všechny zahraniční měny .

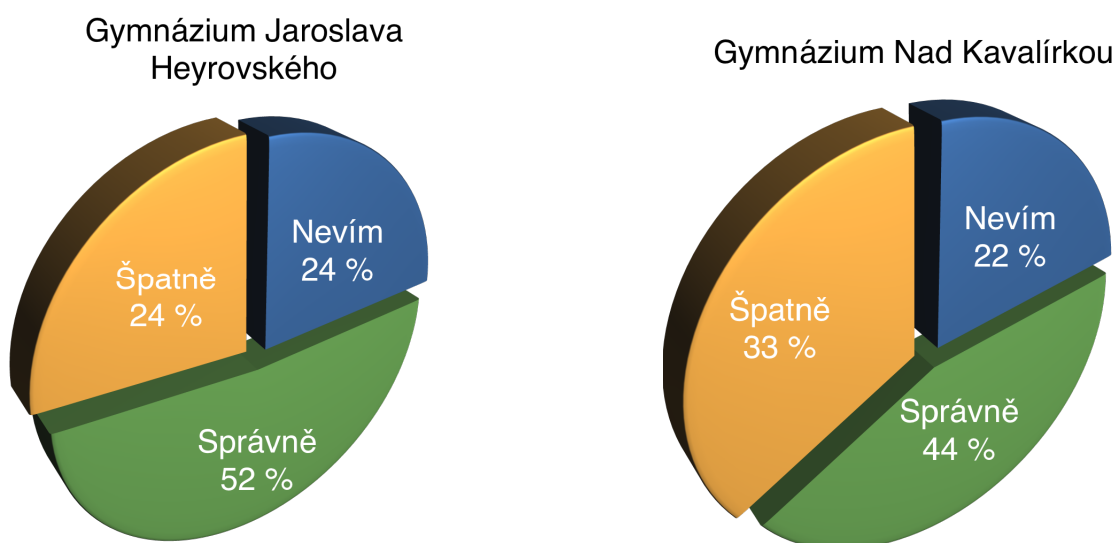
b) Peníze zahraničních měn v hotovosti.

c) Bezhotovostní forma zahraničních měn.

d) Směnný kurz dolaru.

e) Nevím.

Graf č. 15: Co je to valuta?

Zdroj: Vlastní šetření

Otázka č. 8: Který úvěr pro Vás bude výhodnější z pohledu placení úroků?

Otázky č. 8 a 9 jsou zaměřeny na pojmy týkající se úvěrů. Především u této otázky vycházím z předpokladu, že žáci Gymnázia Nad Kavalírkou by měli tyto pojmy znát lépe než na GYMJH, protože absolvovali přednášku od Ing. R. Hábla o dluhové problematice a podle informací učitelky GYMNK tento pojem i probírali.

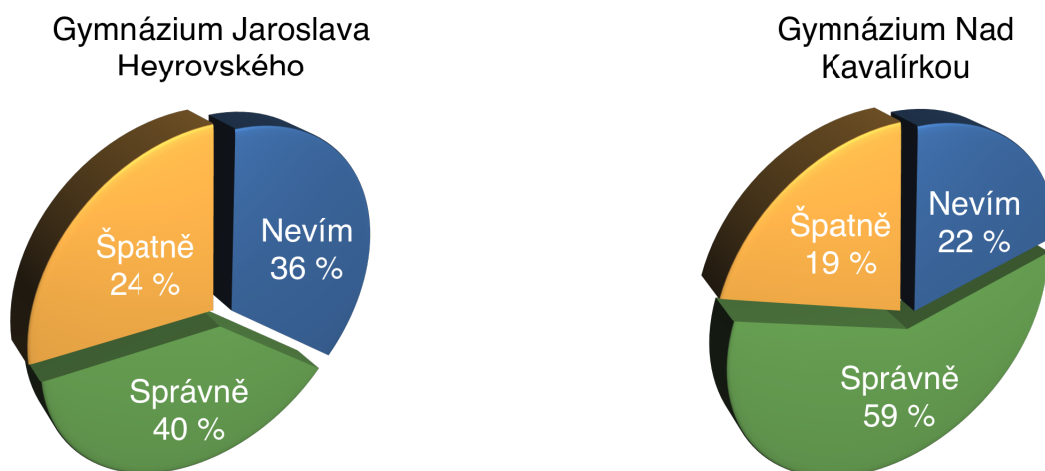
Správná odpověď je (per annum - p.a.), což znamená ročně. Další možnost jsem zvolil měsíčně (per mensem - p.m.) se stejným úrokem. Úrok ale může být stanoven i za jiné období. Pololetně, čtvrtletně a také denně. Myslím si, že tato znalost je pro budoucí život nezbytná. Banky tímto mohou své potencionální zájemce o úvěr zmást a ti pak budou platit mnohem více než předpokládali.

Podle grafu č. 15 vidíme, že žáci GYMNK odpověděli v 59% správně, GYMJH dopadl se 40% správnými odpověďmi hůře. Zhruba jedna třetina respondentů GYMJH odpověděla, že neví správnou odpověď. U GYMNK tuto možnost využilo 22% žáků.

Ostatní označili špatnou odpověď. Viz graf č. 15.

- a) 2,5% p.a.
- b) 2,5% p.m.
- c) Obě úročení jsou stejně výhodná.
- d) Nevím.

Graf č. 16: Úroky

Zdroj: Vlastní šetření

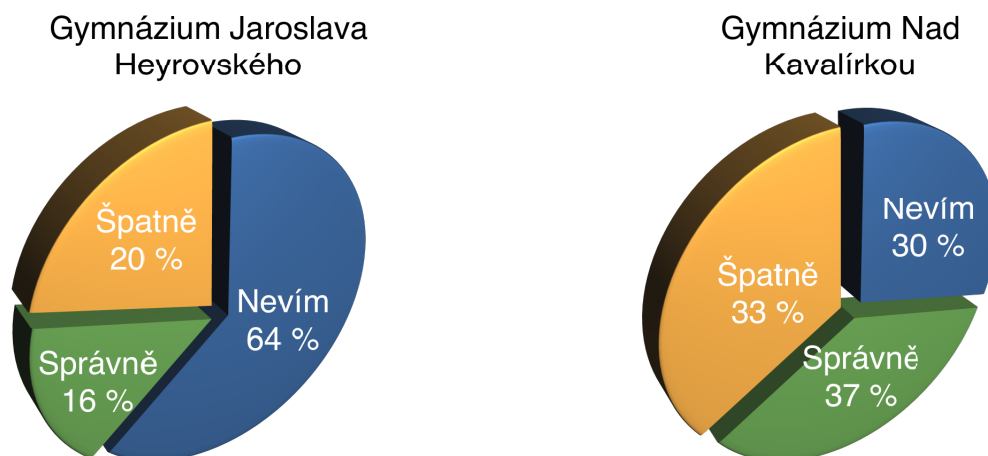
Otázka č. 9: Co znázorňuje zkratka RPSN

Tuto otázku jsem zvolil z důvodu aktuálního dění. Velmi často se setkáváme v médiích s nabídkou výhodných úvěrů a velmi často se v těchto reklamách zmiňuje pojem RPSN. Tato zkratka znamená roční procentní sazba nákladů a představuje základní ukazatel ceny úvěru za každý rok. Udává tedy výhodnost daného úvěru.

Z měření finanční gramotnosti si pouze 37 % dospělých osob myslí, že zná význam RPSN, ale po přezkoumání skutečných znalostí jen 15 % z dotázaných znalo správnou odpověď. Po provedení mého dotazníkového šetření odpovědělo správně více studentů na Gymnázium Nad Kavalírkou. Téměř dvě třetiny žáků Gymnázia Jaroslava Heyrovského uznalo, že neví správnou odpověď a zbytek zvolilo špatnou odpověď. V GYMKNK si v této otázce věřilo více žáků a i když měli větší úspěšnost ve správnosti, tak měli naopak více špatných odpovědí i v poměru s uznáním nevědomosti tohoto pojmu. Viz graf č. 16.

- a) V procentech vyjádřený poplatek za sjednání úvěru.
- b) Čím vyšší číslo RPSN je, tím je úvěr pro spotřebitele výhodnější.
- c) Procentuálně vyjádřené celkové náklady spojené se splacením celého úvěru.
- d) Procentuálně vyjádřené roční náklady, které souvisí se splácením a výdaji spojenými s čerpáním úvěru.**
- e) Nevím.

Graf č. 17: RPSN

Zdroj: Vlastní šetření

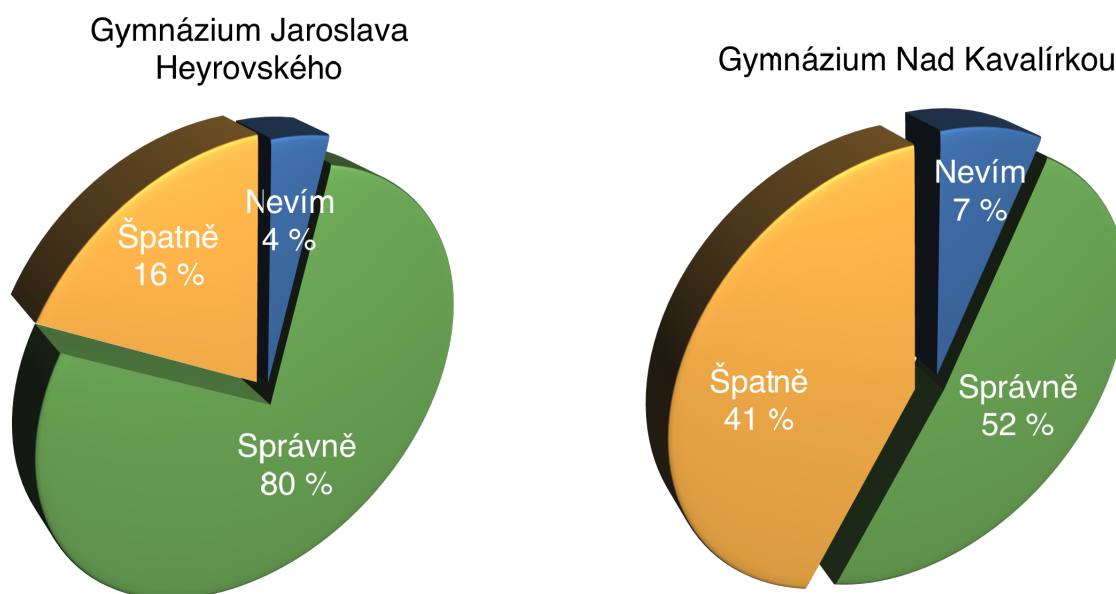
Otázka č. 10: Jaká musí být minimální výše vkladu společníka základního kapitálu u společnosti s ručeným omezením (s.r.o.)?

Právní formy podnikání by měli mít probrané již obě školy v rámci ZSV v nižších ročnících. Žáci Gymnázia Jaroslava Heyrovského mají toto téma podpořeno ještě v základech ekonomie. V roce 2014 došlo ke změně výše minimální výše základního kapitálu z 200 000,- Kč pouze na 1,- Kč.

80% žáků Gymnázia Jaroslava Heyrovského odpovědělo správně. V Gymnáziu Nad Kavalírkou odpovědělo správně pouze 52%. Bohužel v rámci špatných odpovědí převažovala možnost b) 100 000,- Kč a ne bývalá minimální výše vkladu zmíněná v možnosti c). Výběr možnosti c) byl srovnatelný s volbou e) kdy žáci uznali, že neznají správnou odpověď na tuto otázku. Viz graf č. 17.

- a) 1,- Kč
- b) 100 000,- Kč
- c) 200 000,- Kč
- d) Žádný
- e) Nevím

Graf č. 18: Základní kapitál s.r.o.

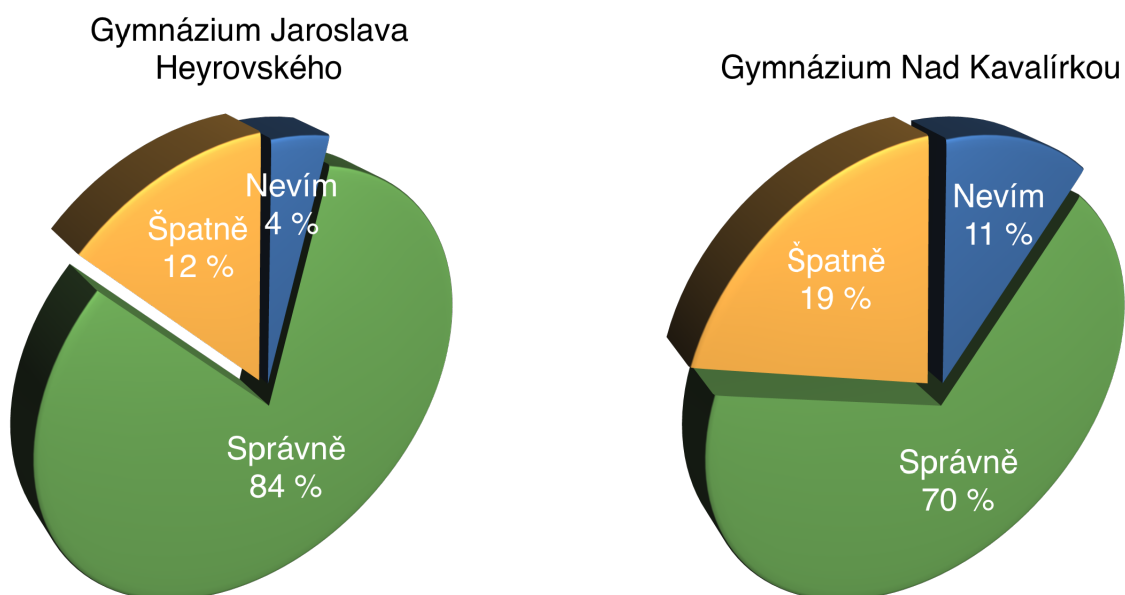
Zdroj: Vlastní šetření

Otázka č. 11: Jaké jsou aktuální výše sazby DPH?

Obě školy mají do svých ŠVP integrováno téma Daňová soustava ČR. Zároveň se domnívám, že tato otázka by měla být součástí všeobecného vzdělání každého občana. Denně chodíme nakupovat do supermarketů a dalších obchodů, kde nakupujeme zboží s různou sazbou DPH. Proto jsem vybral do dotazníku tuto otázku. Daňová soustava se často mění a tudíž jsem předpokládal, že většina studentů zvolí i jinou špatnou odpověď, která v minulosti byla platná. (Zákon č. 235/2004 Sb. Zákon o DPH, § 47) Podle očekávání nejčastější špatná odpověď byla možnost b), kde zmíněna základní sazba 20%, která byla platná naposledy v roce 2012. Naopak valná většina studentů zvolila správnou možnost a to c). Jen malý zlomek žáků zvolilo možnost d), že neví. Viz graf č. 18.

- a) Základní 19%, snížená 15%, druhá snížená 5%
- b) Základní 20%, snížená 10%, druhá snížená 5%
- c) Základní 21%, snížená 15%, druhá snížená 10%**
- d) Nevím

Graf č. 19: DPH

Zdroj: Vlastní šetření

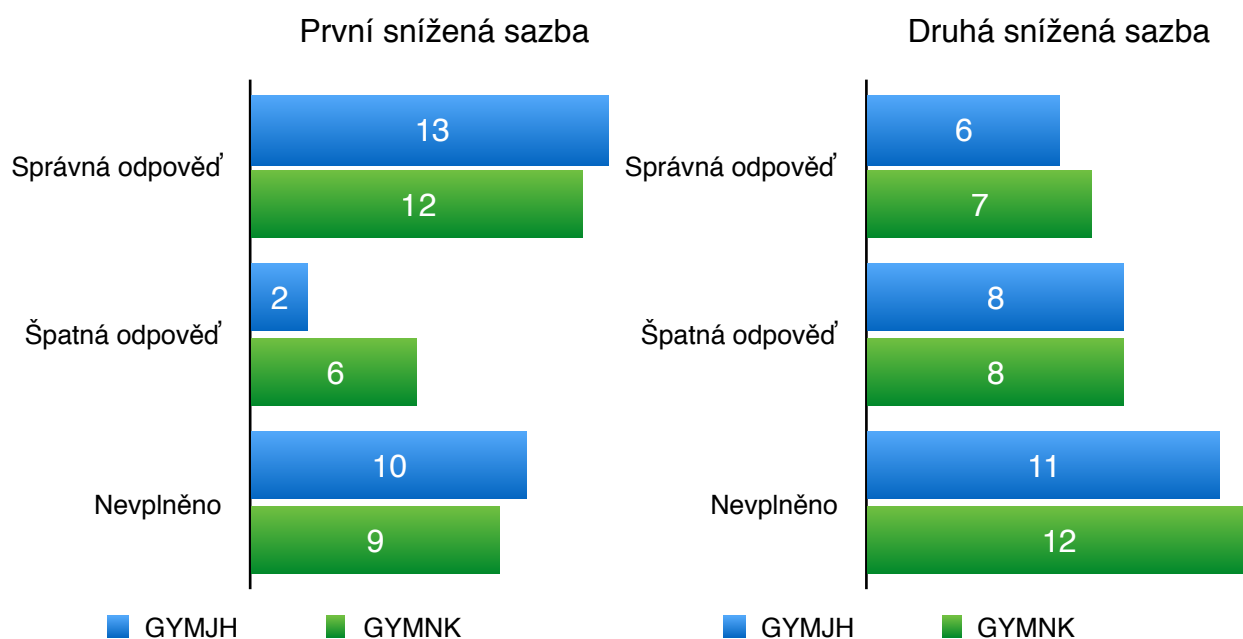
Otázka č. 12: Jmenujte alespoň jednu položku, která patří do snížené sazby DPH.

Jako následující po sazbách DPH, jsem zvolil záměrně otevřenou otázku jaké zboží a služby patří do skupin první a druhé snížené sazby. Zde jsem předpokládal, že nebude mnoho správných odpovědí. Podle obou učitelek z GYMJH a GYMNK toto učivo jen zběžně probrali formou příkladů, co do těchto složek patří.

Správné odpovědi jsem překontroloval podle zákona č. 235/2004 Sb. Zákon o DPH, § 47 přílohy 2, 3 a 3a a výsledky dopadly na obou školách velmi podobně. První sníženou sazbu v GYMJH nevyplnilo 40% a v GYMNK 33% respondentů. Naopak správnou odpověď vyplnilo v GYMJH 52% a v GYMNK 44%, zbytek vyplnil špatnou odpověď. Nejčastější správnou odpovědi byly potraviny, knihy a různé služby.

Druhá snížená sazba dopadla už hůře. Správné odpovědi byly u GYMJH ve 24% a v GYMNK ve 26%. Nejčastěji bylo toto políčko nevyplněno a to ze 32% a 44%. Zbytek studentů napsalo špatnou odpověď, což nejčastěji bylo zboží a služby, které jsou zahrnuty v první snížené sazbě. Správné odpovědi byly nejčastěji léky a knihy pro děti. Viz graf č. 19.

Graf č. 20: Snížené sazby DPH

Zdroj: Vlastní šetření

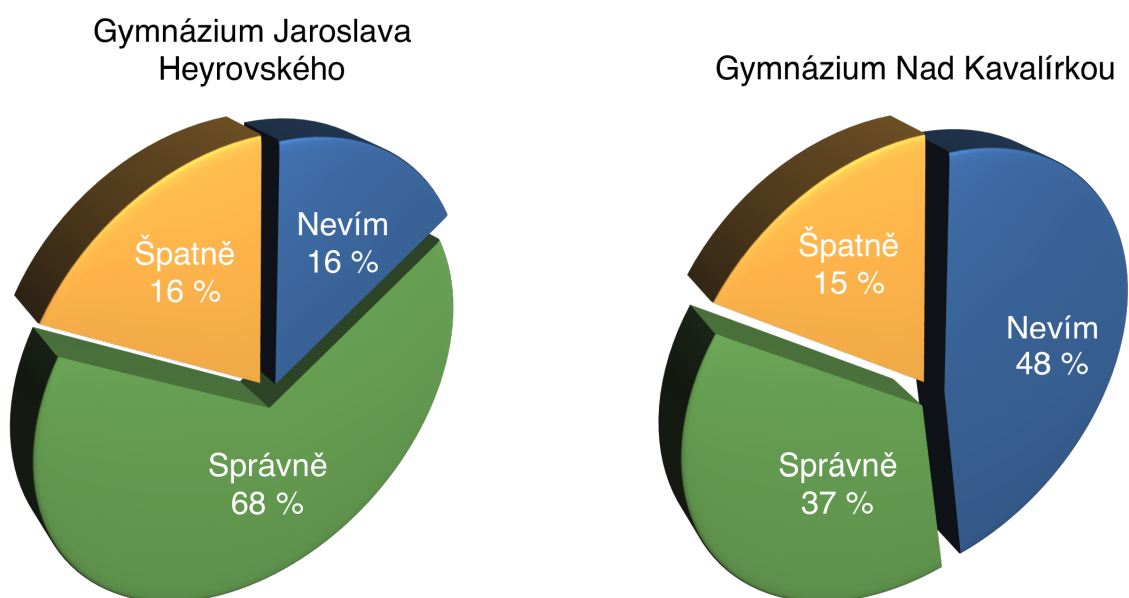
Otázka č. 13: Jaká je sazba pojistného, které platí zaměstnanec?

Toto téma se studenti GYMNK budou učit až ve druhém pololetí posledního ročníku, tudíž by respondenti správné odpovědi mohli znát pouze díky znalostem získaným vlastními zkušenostmi, od rodiny nebo z médií. Naopak žáci GYMJH toto téma již probírali. Předpokládám tedy, že výsledky dopadnou lépe pro Gymnázium Jaroslava Heyrovského. Do možností a) jsem zvolil pojistné, které odvádí zaměstnavatel a správnou odpovědí byla možnost b). (Petr Gola, 2017).

Žáci GYMJH ze 16% zvolili špatnou odpověď a stejný počet zvolil, že správnou odpověď neví. Naopak 68% uvedlo správnou odpověď b). V GYMNK dopadly výsledky, podle mých předpokladů, hůře. Skoro polovina nevěděla odpověď a pouze 37% zvolilo správnou odpověď. Zbytek 15% uvedlo špatnou odpověď. Viz graf č. 20.

- a) Zdravotní pojištění 9% a sociální pojištění 25%
- b) Zdravotní pojištění 4,5% a sociální pojištění 6,5%**
- c) Zdravotní pojištění 3,5% a sociální pojištění 5%
- d) Nevím

Graf č. 21: Sazba pojistného, které platí zaměstnanec

Zdroj: Vlastní šetření

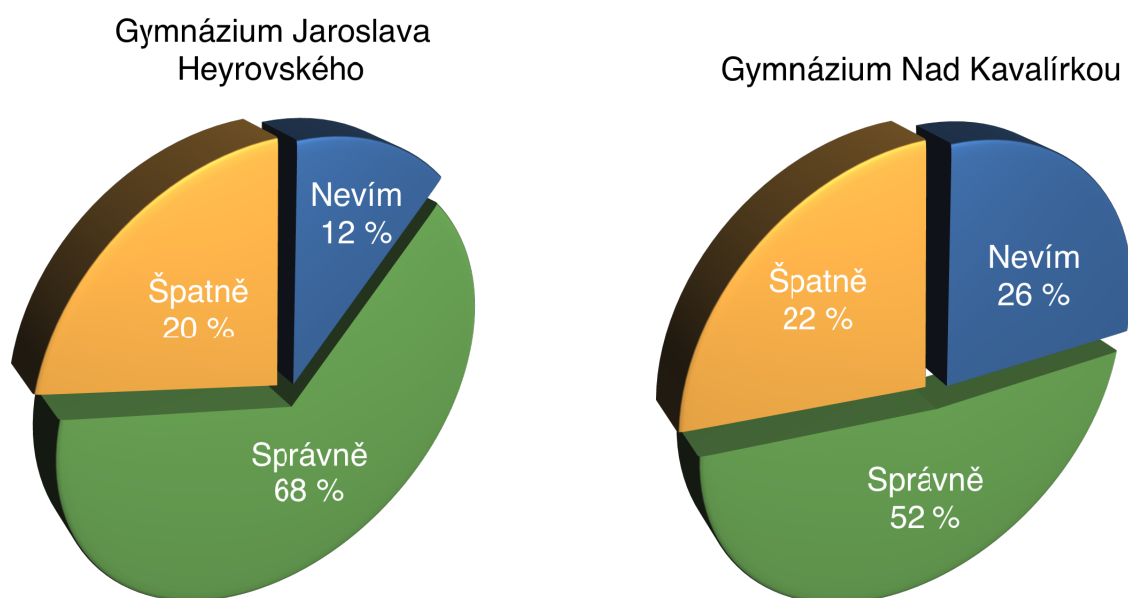
Otázka č. 14: Co je to superhrubá mzda?

Stejně jako u předešlé otázky toto téma již žáci GYMJH oproti žákům z GYMNK mají probrané. Samozřejmě tento pojem mohou znát z běžného života. Superhrubá mzda se skládá z hrubé mzdy a zdravotního a sociálního pojištění, které za zaměstnance hradí zaměstnavatel. Zaměstnance poté z hrubé mzdy platí podle otázky č. 13.

Opět podle předpokladů na tom byly lépe odpovědi GYMJH. 68% žáků odpovědělo správně. Na Gymnáziu Nad Kavalírkou odpovědělo správně 52%, což je celkem hodně na to, že toto téma ještě probrané nemají. U obou gymnázií zhruba 20% odpovědělo špatně a to vždy zaznamenali odpověď a). Viz graf č. 21.

- a) Hrubá mzda zaměstnance + zdravotní a sociální pojištění, které hradí zaměstnanec.
- b) Hrubá mzda zaměstnance + zdravotní a sociální pojištění, které hradí zaměstnavatel.**
- c) Čistá mzda + zdravotní a sociální pojištění, které hradí zaměstnanec.
- d) Čistá mzda + zdravotní a sociální pojištění, které hradí zaměstnavatel.
- e) Nevím.

Graf č. 22: Superhrubá mzda

Zdroj: Vlastní šetření

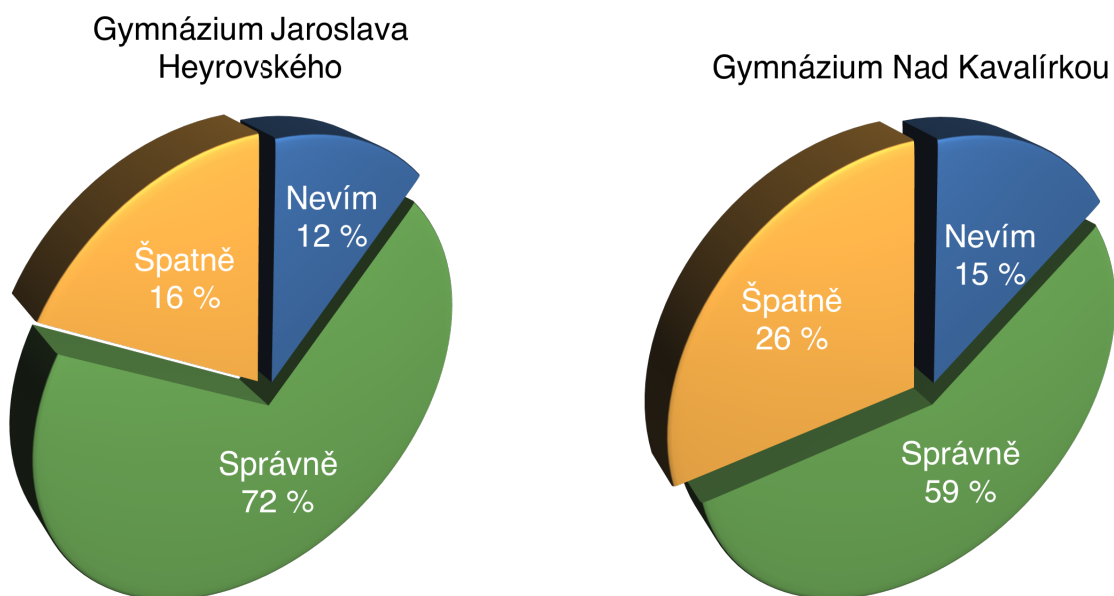
Otázka č. 15: Ze které mzdy odvádí zaměstnanec sociální a zdravotní pojištění?

Odpověď na tuto otázku by se dala logicky odvodit z otázky č. 14., pokud na ni respondent zná správnou odpověď. Zaměstnanec samozřejmě odvádí svou část sociálního a zdravotního pojištění z hrubé mzdy.

Pouze jeden student z GYMNK, který měl správně odpověď na otázku č. 14 odpověděl na tuto otázku špatně. Ostatní, kteří měli správně předchozí otázku, odpověděli správně i na tuto. Správně odpovědělo 72% z GYMJH a 59% z GYMNK. Špatné odpovědi se skládaly převážně ze zvolení možnosti a) a jen 2 respondenti celkem zvolili možnost c). Viz graf č. 22.

- a) Ze superhrubé mzdy
- b) Z hrubé mzdy**
- c) Z čisté mzdy
- d) Nevím

Graf č. 23: Odvod SP a ZP

Zdroj: Vlastní šetření

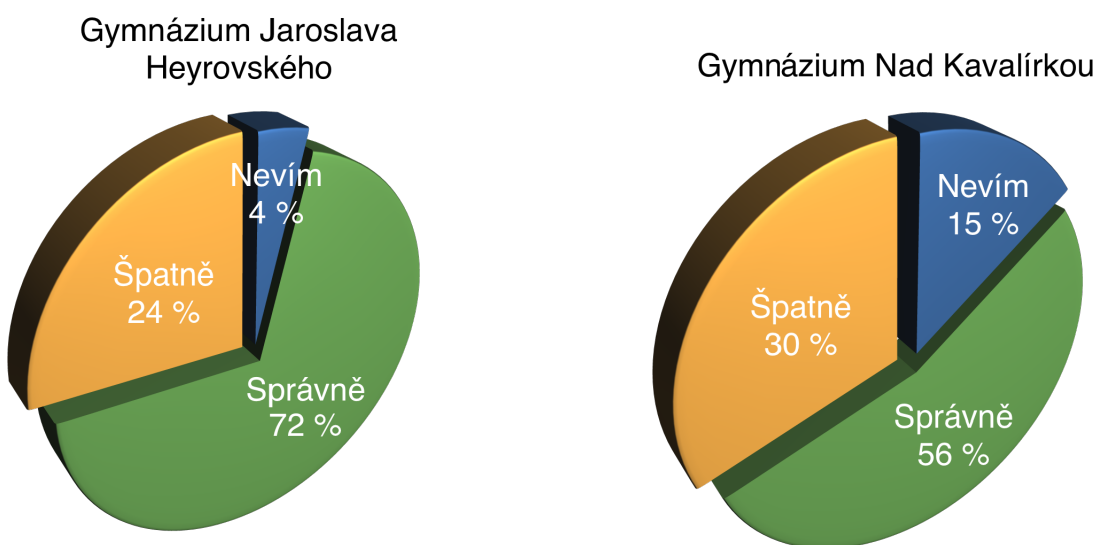
Otázka č. 16: Jaký faktor neovlivňuje poptávku?

Jako předposlední otázku jsem zvolil téma z fungování tržní ekonomiky. Chtěl jsem zjistit, zda žáci znají vztah nabídky a poptávky. Do možností jsem zvolil jeden faktor, který ovlivňuje pouze nabídku. Ostatní možnosti jsou faktory ovlivňující poptávku. Podle možností níže je jasné, že změny v počasí u zemědělců nijak neovlivňují poptávku po daném zboží. Podle ŠVP obou gymnázií předpokládám, že by toto téma již měli mít probrané v minulosti v rámci ZSV a žáci GYMJH toto téma dále probírají v základech ekonomie na GYMNK na ekonomickém semináři.

Překvapivě čtvrtina žáků z Gymnázia Jaroslava Heyrovského zvolila ve většině případech možnost b) a jeden možnost d). Téměř třetina žáků GYMNK ve stejném poměru zvolili možnost b) nebo d). Správně odpovědělo 72% žáků z GYMJH a 56% z GYMNK. Zbytek respondentů zvolilo možnost e), že neví správnou odpověď. Viz graf č. 23.

- a) Cena
- b) Počet a charakteristika kupujících
- c) Změny v počasí u zemědělců**
- d) Změny ve mzdách zaměstnanců
- e) Nevím

Graf č. 24: Poptávka

Zdroj: Vlastní šetření

Otázka č. 17: Jaký dopad bude mít vyšší inflace na náklady na život?

Inflace jako téma je vyučováno v rámci předmětu tát a ekonomika v základech ekonomie na GYMJH a na obou gymnáziích na ekonomických seminářích v rámci národního hospodářství. Inflace obecně je růst cenové hladiny statků a služeb v dané ekonomice za určité období. (Robert Holman, 2004)

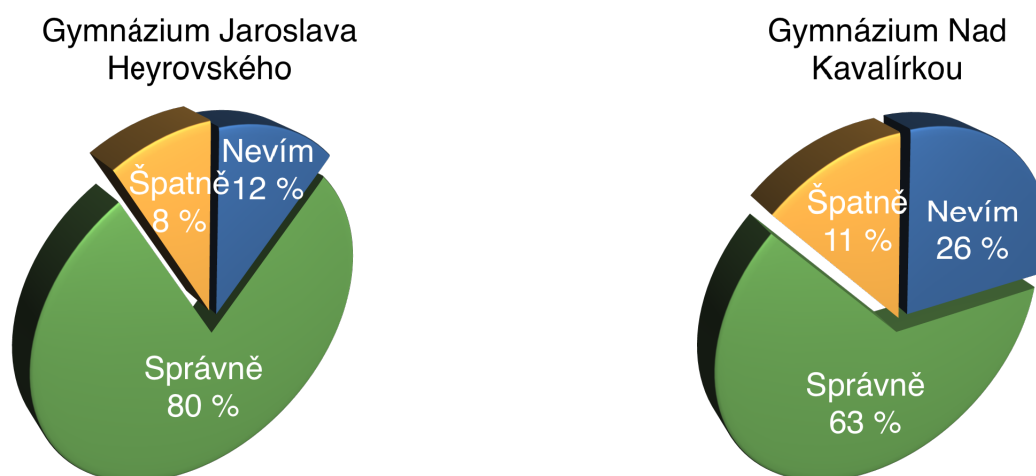
Pro zjištění znalosti tohoto pojmu jsem zvažoval mezi otevřenou otázkou nebo mnou vytvořeným jednoduchým příkladem. Nakonec jsem vytvořil příklad v tomto znění:

Představte si, že v současnosti dostanete 5 000 Kč, které budete moci utratit až za jeden rok. Inflace je na úrovni 2,6 %. Za rok si za těchto 5 000 Kč budete moci koupit:

Vzhledem k inflaci 2,6% si za jeden rok budeme moci něco pořídit pouze za 4 870 Kč. Tudíž správná odpověď je b) a tu zvolilo 80% žáků GYMJH a 63% žáků GYMNK. Nad Kavalírkou čtvrtina odpověděla, že neví a 11% odpovědělo špatně možnost c). Stejně špatné odpovědi měli i na Heyrovském, ale pouze 8% a 12% respondentů neví. Viz graf č. 24.

- a) Zboží a služby za stejné peníze jako nyní.
- b) Méně, než je možné koupit dnes.**
- c) Více, než je možné koupit dnes.
- d) Inflace nemá žádný vliv na náklady na život.
- e) Nevím.

Graf č. 25: Inflace

Zdroj: Vlastní šetření

8.2. SHRNUTÍ VÝSLEDKŮ

V prosinci 2017 jsem navštívil dvě gymnázia. Obě gymnázia poskytla vzorek jedné maturitní třídy, která vyplnila následující dotazník. Ten se skládal z části osobních financí a hospodaření a z ekonomicky zaměřených vědomostních otázek. Hypotézou je, že žáci Gymnázia Jaroslava Heyrovského mají vyšší ekonomickou gramotnost, protože absolvují povinný ekonomický předmět oproti žákům z Gymnázia Nad Kavalírkou, kteří ho mají pouze jako volitelný.

První část otázek zjišťuje, jaký mají žáci zdroj peněz a úspor, s jakou částkou měsíčně hospodaří, za co nejčastěji utrácí jejich peníze a jakým způsobem mají uložené své úspory.

V této pasáži dopadly výsledky obou škol velmi podobně pravděpodobně z toho důvodu, že žáci jsou ze stejného regionu a stejného věku. Nejčastějším zdrojem peněz studentů obou škol je kapesné od rodičů a druhým nejčastějším zdrojem jsou peníze, které si vydělají sami na brigádách. Naopak téměř nikdo nedostává peníze za odměnu od rodičů za domácí práce, úspěchy ve škole nebo ve sportu. Žáci nejčastěji hospodaří s částkou od 1 000,- Kč do 3000,- Kč. Pokud žáci hospodaří s vyšší částkou, hlavním jejich zdrojem peněz jsou brigády.

Žáci Gymnázia Jaroslava Heyrovského nejčastěji vynakládají své peníze za potraviny a následují koníčky a sport, kultura, dárky a oblečení.

Nejčastějším nákladem žáků z Gymnázia Nad Kavalírkou jsou také potraviny a následují koníčky a sport, a ve velké míře také utrácí za dárky nejspíš z důvodu předvánočních nákupů (doba tohoto výzkumu).

Respondenti obou škol nejčastěji využívají pro úschovu úspor pouze bankovní účet nebo v kombinaci s hotovostí. Jen malý zlomek využívá i spořicí účet.

Druhá část byla zaměřena na testování ekonomické gramotnosti

Zde dopadlo lépe Gymnázium Jaroslava Heyrovského, jehož silnými stránkami jsou témata podnikání, DPH, pracovně právní vztahy a inflace. Naopak jeho slabou stránkou je dluhová problematika.

Silné stránky Gymnázia Nad Kavalírkou jsou dluhová problematika, DPH a inflace. Jeho slabšími stránkami jsou pracovně právní vztahy, podnikání a peníze.

Hypotéza, že žáci mají vyšší ekonomickou gramotnost, pokud absolvují povinný ekonomický předmět, byla z větší části potvrzena.

Ve valné většině vědomostních otázek mělo Gymnázium Jaroslava Heyrovského vyšší procentuální úspěšnost správných odpovědí. Pouze v otázkách týkajících se dluhové problematiky dosáhlo horších výsledků než druhé gymnázium.

Domnívám se, že žáci Gymnázia Nad Kavalírkou dosáhli lepších výsledků na téma dluhové problematiky, protože absolvovali přednášku na toto téma v předešlém měsíci.

ZÁVĚRY A DOPORUČENÍ

Cílem práce bylo zjistit, v jaké míře je základní ekonomická problematika obsažena v rámcových vzdělávacích programech. Jak tuto látku gymnázia integrují do svých školních vzdělávacích programů a ověřit a porovnat dosažené ekonomické vědomosti žáků dvou vybraných gymnázií.

Z prostudování RVP pro gymnázia vyplynulo, že ekonomickou gramotnost nejvíce zvyšuje vzdělávací oblast Člověk a svět práce. Využití této oblasti si však každé gymnázium určuje samo. Je na individuálním přístupu každého gymnázia, zda tento předmět zahrne do osnov jiných předmětů, nebo zda vytvoří v této oblasti samostatný předmět s určitou časovou dotací. Při přípravě na tuto práci jsem prostudoval ŠVP různých gymnázií a zjistil jsem, že oblast Člověk a svět práce sice zařazují do svých učebních plánů, ale jen přibližně třetina z nich měla zařazen povinný ekonomicky zaměřený předmět.

Pro faktické zjištění tohoto problému byl vytvořen elektronický dotazník, který byl rozeslán pomocí e-mailu do 45 gymnázií z celé ČR a odpovědělo na něj 16 z nich. Díky tomuto výzkumu bylo možné ověřit první hypotézu, že na většině gymnázií není ekonomické vzdělávání dostačující a mělo by být vyučováno ve větším rozsahu. Elektronický dotazník prokázal, že gymnázia jsou dostatečně spokojena s ekonomickým vzděláváním pouze v septimě, avšak v maturitním ročníku se tato spokojenost snižuje. Naopak velmi nespokojeni jsou v kvintě i v sextě. Dotazovaná gymnázia si z 87% myslí, že jako všeobecné gymnázium by měla zahrnout do svých osnov povinný předmět zaměřený na ekonomickou gramotnost. Uvedenými skutečnostmi byla potvrzena první hypotéza, že na většině gymnázií je ekonomické vzdělávání nedostačující a mělo by být vyučováno ve větším rozsahu.

Elektronickým dotazníkem byla také ověřována druhá hypotéza, že gymnázia dokáží dostatečně implementovat ekonomické vzdělávání z RVP do ŠVP, avšak nevytvářejí povinný předmět vycházející přímo ze vzdělávací oblasti Člověk a svět práce. Po

shrnutí všech odpovědí vyplynulo, že většina dotázaných gymnázií má předmět, který vychází z oblasti Člověk a svět práce, zařazen pouze v rámci volitelných předmětů.

Pouze čtvrtina z nich má tento předmět jako povinný. Tímto zjištěním lze ze tří čtvrtin potvrdit druhou část této hypotézy, že gymnázia nevytvářejí povinný předmět vycházející přímo ze vzdělávací oblasti Člověk a svět práce.

První část hypotézy, zda gymnázia dokáží dostatečně implementovat ekonomické vzdělávání z RVP do ŠVP, byla v plném rozsahu potvrzena přezkoumáním ŠVP Gymnázia Jaroslava Heyrovského a Gymnázia Nad Kavalírkou. Stejně tak byla potvrzena z dotazníku pro školy v otázkách č. 3 a 4.

Následovalo vytvoření dotazníku, který vyplnilo 52 žáků dvou gymnázií, u kterých byla v práci provedena analýza ŠVP. Dotazník se skládal ze 17 otázek a byl rozdělen na dvě části. První část se zabývala osobními financemi a hospodařením s penězi a druhá část měla za úkol otestovat ekonomickou gramotnost respondentů.

Výše uvedeným dotazníkem se ověřovala třetí hypotéza, zda žáci Gymnázia Jaroslava Heyrovského mají vyšší ekonomickou gramotnost, protože mají do učebního plánu integrován ekonomicky zaměřený předmět oproti žákům Gymnázia Nad Kavalírkou, kteří tento předmět v osnovách nemají. Témata týkající se ekonomické gramotnosti mají zařazena pouze do základů společenských věd a volitelných předmětů.

Vyhodnocení první všeobecné části, zaměřené na osobní finance a hospodaření, vyšlo téměř identicky. Podle mého názoru to bylo zapříčiněno tím, že respondenti byli stejného věku a ze stejného regionu. Žáci v první části dotazníku odhalili, co je jejich zdrojem peněz a úspor, s jakou částkou měsíčně hospodaří a jakým způsobem mají uloženy své peníze.

Při vyhodnocování druhé, vědomostní části dotazníku bylo zjištěno, že žáci Gymnázia Jaroslava Heyrovského mají více silných stránek než žáci z Gymnázia Nad Kavalírkou. Z výsledků dotazníku bylo znát, že žáci Gymnázia Nad Kavalírkou absolvovali přednášku od experta na dluhovou problematiku, a proto tato oblast patřila do jejich

silných stránek. Z celkového součtu správných odpovědí v testovací části dotazníku vyplývá potvrzení třetí hypotézy.

Po zjištění aktuálního stavu ekonomické gramotnosti a integrace ekonomického vzdělávání do školních vzdělávacích programů lze konstatovat, že stav ekonomické gramotnosti je na gymnáziích nedostačující.

Doporučení

- Jako velké plus vidím, že vedení Gymnázia Jaroslava Heyrovského dokázalo úspěšně implementovat ekonomicky zaměřený povinný předmět z oblasti Člověk a svět práce. Otázkou je, zda stačí dvouhodinová dotace pouze v oktávě. Jsem toho názoru a doporučoval bych, aby tato oblast byla zařazena v kvintě a sextě do základů společenských věd a tyto získané znalosti by se dále prohlubovaly v rámci základů ekonomie v septimě a oktávě. Na druhou stranu by se měla inspirovat i další gymnázia a určitě také integrovat oblast Člověk a svět práce do svých osnov a vytvořit pro ni samostatný povinný předmět.
- Při integraci této oblasti bych doporučoval využití metodických materiálů představených v kapitole č. 4, které bohužel analyzovaná gymnázia nevyužívají.
- Dále bych doporučil zařazení přednášek od odborníků z praxe v daných ekonomických oborech. Domnívám se, že vzorem by mělo být právě Gymnázium Nad Kavalírkou, podle kterého by se měla pokusit začlenit tyto odborné přednášky do výuky i ostatní gymnázia. Pro žáky to může být zpestření a pro učitele zjednodušení výuky.

SEZNAM OBRÁZKŮ A GRAFŮ

Obrázek č. 1: Systém kurikulárních dokumentů

Obrázek č. 2: Časová dotace v jednotlivých ročnících podle RVP G

Obrázek č. 3: Učební plán Gymnázia Jaroslava Heyrovského

Obrázek č. 4: Učební plán Gymnázia Nad Kavalírkou

Graf č. 1: Návštěvnost dotazníku

Graf č. 2: Čas vyplňování dotazníků

Graf č. 3: Dotazník vyplnili

Graf č. 4: Vyučovací předměty s ekonomickou tematikou

Graf č. 5: Implementace ekonomického vzdělávání v jednotlivých ročnících

Graf č. 6: Základ ekonomické gramotnosti

Graf č. 7: Věk dotazovaných žáků obou škol

Graf č. 8: Zdroj peněz a úspor Gymnázium Jaroslava Heyrovského

Graf č. 9: Zdroj peněz a úspor Gymnázium Nad Kavalírkou

Graf č. 10: Měsíční kapitál žáků

Graf č. 11: Za co nejčastěji utrací své peníze - GYMJH

Graf č. 12: Za co nejčastěji utrací své peníze - GYMNK

Graf č. 13: Jakým způsobem mají žáci uschované peníze

Graf č. 14: Kreditní vs. debetní karta

Graf č. 15: Co je to valuta?

Graf č. 16: Úroky

Graf č. 17: RPSN

Graf č. 18: Základní kapitál s.r.o.

Graf č. 19: DPH

Graf č. 20: Snížené sazby DPH

Graf č. 21: Sazba pojistného, které platí zaměstnanec

Graf č. 22: Superhrubá mzda

Graf č. 23: Odvod SP a ZP

Graf č. 24: Poptávka

Graf č. 25: Inflace

ZDROJE

Knižní publikace

KRPÁLEK, P. – KRPÁLKOVÁ KRELOVÁ, K. *Didaktika ekonomických předmětů*. 1. vyd. Praha: Nakladatelství Oeconomica, 2012. 183 s. ISBN 978-80-245-1909-8.

DVOŘÁKOVÁ, Z. – SMRČKA, L. *Finanční vzdělávání pro střední školy*. C.H.Beck, 2011. s. 312. ISBN 978- 80-7400-008-9.

KLÍNSKÝ, P. a kol.: *Ekonomická a finanční gramotnost pro střední školy*. EDUKO, 2016.s 180. ISBN 978- 80-88057-31-4.

HINDLS, Richard, HOLMAN, Robert, HRONOVÁ Stanislava a kol.: *Ekonomický slovník*. Praha: Nakladatelství C. H. BECK, 2003, 519 s. ISBN 80-7179-819-3.

HAZLITT, Henry: *Ekonomie v jedné lekci*. Praha: Alfa Nakladatelství a Liberální institut, 2008, 192 s. ISBN 978-80-87197-05-9 (Alfa Nakladatelství) ISBN 80-86389-41-3.

KRÁLOVÁ, A. *Didaktika základů ekonomiky*. 1. vyd. Praha: Nakladatelství Oeconomica, 2013. 179 s. ISBN 978-80-245-1964-7.

HOLMAN, Robert. *Makroekonomie: středně pokročilý kurz*. 1. vyd. Praha: C.H. Beck, 2004. xiv, 424 s. Beckovy ekonomické učebnice. ISBN 80-7179-764-2.

BALADA, J. a kol.: *Rámcový vzdělávací program pro gymnázia: RVP G*. Praha: Výzkumný ústav pedagogický v Praze, 2007. ISBN 978-80-87000-11-3.

BELÁN, David. *Finanční gramotnost studentů na sportovně zaměřených středních školách*. Praha, 2014. Bakalářská práce. Vysoká škola ekonomická v Praze.

Internetové publikace

STUHLÍK, J. 2008. *Kapesné: dobrý způsob, jak se dítě naučí hospodařit*. [Online] 29. 08. 2008. [cit. 2017-06-03] Dostupné z: <http://www.penize.cz/financni-poradenstvi/43730-kapesne-dobry-zpusob-jak-se-dite-nauci-hospodarit.cz>.

Národní strategie finančního vzdělávání. Aktualizované znění [online]. Praha: Ministerstvo financí ČR, 2010 [cit. 2017-06-03]. Dostupné z: http://www.psfv.cz/assets/cs/media/PSFV_Narodni-strategie-financniho-vzdelavani.pdf

Systém budování finanční gramotnosti na základních a středních školách. Společný dokument MF, MŠMT a MPO [online]. Praha, 2007 [cit. 2017-06-03]. Dostupné z: http://www.nuov.cz/uploads/SBFG_finalni_verze.pdf.

HESOVÁ, Mgr. Alena. *Metodická doporučení pro výuku finanční gramotnosti* [online]. Druhé (aktual.). Praha: Národní ústav pro vzdělání, 2013 [cit. 2017-06-03]. ISBN 978-80-87652-98-5. Dostupné z: <https://digifolio.rvp.cz/artefact/file/download.php?file=49405&view=2939&view=2939>.

Měření finanční gramotnosti 2015 [online]. Praha, 2016 [cit. 2017-06-04]. Dostupné z: http://www.psfv.cz/assets/cs/media/PSFV_2015_Vysledky-mereni-financni-gramotnosti.pdf.

Nová struktura kurikulárních dokumentů v ČR [online]. Masarykova univerzita, 2005 [cit. 2017-06-04]. Dostupné z: https://is.muni.cz/el/1411/jaro2005/MFPE0821/um/struktura_kurikularnich_dokumentu_cr.pdf?lang=cs.

ŠVP Gymnázium Jaroslava Heyrovského [online]. In: . Praha, 2009, s. 429 [cit. 2017-12-13]. Dostupné z: http://www.gymjh.cz/downloads/SVP_8l_2017_09_29-pdf.pdf.

ŠVP Gymnázium Nad Kavalírkou [online]. 2009 [cit. 2017-12-13]. Dostupné z: http://www.kavalirka.cz/download/dokumenty/SVP_GV_vybrane_kapitoly.pdf.

SeznamŠkol.eu [online]. just4web.cz, 2009 [cit. 2017-12-13]. Dostupné z: <http://www.seznamskol.eu/typ/gymnazium/>.

Standard finanční gramotnosti [online]. In: . s. 5 [cit. 2018-01-04]. Dostupné z: https://www.psfv.cz/assets/cs/media/PSFV_2017_Standard-financni-gramotnosti.pdf.

Zákon č. 235/2004 Sb. Zákon o dani z přidané hodnoty § 47. In: . Praha: *Sbírka zákonů České republiky*, 2004. Dostupné také z: <https://www.podnikatel.cz/zakony/zakon-c-235-2004-sb-o-dani-z-pridane-hodnoty/zneni-20160101/uplne/#p47>.

GOLA, Petr. *5 rozdílů sociálního a zdravotní pojištění v roce 2017*. Finance.cz [online]. 2017 [cit. 2018-01-04]. Dostupné z: <https://www.finance.cz/484332-socialni-zdravotni-2017/>.

HESOVÁ, A. a kol. *Katalog materiálů pro rozvoj finanční gramotnosti*. Praha : Národní ústav pro vzdělávání, 2014. ISBN 978-80-7481-088-6. [online]. [cit. 2018-01-05]. Dostupné z: http://clanky.rvp.cz/wp-content/upload/prilohy/19139/katalog_materialu_pro_rozvoj_financni_gramotnosti.pdf.

PŘÍLOHY

Příloha č. 1: Dotazník pro učitele / vedení školy

Diplomová práce: Ekonomické vzdělávání na gymnáziích

Dobrý den,

omlouvám se, že Vás vyrušuji v předvánočním čase. Byl bych Vám, jakožto členu vedení školy nebo vyučujícímu předmětu zaměřeného na ekonomické vzdělávání, velmi vděčný, pokud byste mi věnoval/a pár minut na vyplnění dotazníku pro mou diplomovou práci. Jsem studentem Vysoké školy ekonomické v Praze. Pro téma mé diplomové práce jsem si vybral k prozkoumání aktuální ekonomické vzdělávání na Gymnáziích. V roce 2011 jsem sám úspěšně absolvoval na jednom z pražských gymnázií. Pro další studium jsem si vybral ekonomicky zaměřenou VŠ, ale v tomto navazujícím studiu jsem bohužel využil jen zlomek z odstudovaných předmětů na gymnáziu. Jsem si vědom toho, že gymnázium je zaměřeno na všeobecné vzdělávání pro široký rozhled jeho absolventů, ale zpětně mi chybí, během tohoto všeobecně zaměřeného studia, ekonomicky zaměřený předmět. Ekonomická témata z oblasti Člověk a svět práce, byly během mého studia, byly obsaženy pouze v předmětu Základů společenských věd nebo Občanské výchovy.

Doufám, že Vám tento krátký dotazník nezabere mnoho Vašeho času.

Předem Vám mnohokrát děkuji za ochotu.

Bc. David Belán

1. Název gymnázia

Vyplnění tohoto políčka je nepovinné (pro mou evidenci). Dotazník je plně anonymní

--

2. Dotazník vyplňuje:

Můžete vybrat více možností

- Člen vedení školy

- Pedagog
- Pedagog předmětu zaměřeného na ekonomické vzdělávání (ZSV, OV, Základy ekonomie, Ekonomika...)
- Jiná...

3. Předmět vycházející z oblasti Člověk a svět práce (ekonomické vzdělávání), máme obsažen v učebním plánu jako:

Můžete vybrat více možností

- Volitelný předmět
- Povinný předmět
- Jiná...

4. V jakých předmětech, vyučovaných na Vaší škole, je obsaženo ekonomické vzdělávání?

Můžete vybrat více možností

- ZSV (OV)
- Povinný předmět zaměřen přímo na ekonomické vzdělávání (Základy ekonomie, Ekonomika...)
- Volitelný předmět zaměřen přímo na ekonomické vzdělávání (Základy ekonomie, Ekonomika...)
- Jiná...

5. Implementace ekonomického vzdělávání v jednotlivých ročnících.

Podle vašeho názoru, označte v každém z ročníku obsažení ekonomického vzdělávání ve výuce. Obsaženo v dostatečném rozsahu / Obsaženo jen částečně (mohlo by se vyučovat více) / Obsaženo v nedostatečném rozsahu

- 1. ročník (kvinta)
- 2. ročník (sexta)
- 3. ročník (septima)
- 4. ročník (oktáva)

6. Odkud si myslíte, že by měl pocházet základ ekonomické gramotnosti žáků?

Vyberte prosím pouze jednu možnost

- Škola
- Rodina
- Média

• Jiná...

7. Myslíte si, že škola dostatečně vytváří a zvyšuje ekonomickou gramotnost žáků?

- Ano
- Částečně
- Ne

8. Mělo by podle Vás RVP a tudíž i ŠVP pro všeobecná gymnázia zahrnout povinný předmět zaměřený na ekonomickou gramotnost (Základy ekonomie, Ekonomika...)

- Ano mělo
- Ne nemělo

9. Jaký mají učitelé vliv na tvorbu učebních plánů?

10. Jaký mají žáci vliv na vytváření učebních plánů?

**11. Má škola dostatečné možnosti při vytváření ekonomického vzdělávání žáků?
Jaké?**

12. Jaké překážky a omezení musíte při výuce ekonomického vzdělávání překonávat?

Příloha č. 1: Dotazník pro žáky

Dobrý den,

děkuji, že budete věnovat pár minut Vašeho času pro vyplnění mého dotazníku. Tento dotazník se týká ekonomické gramotnosti a ekonomického vzdělávání na gymnáziích. Nemusíte se bát, když nebudete vědět správné odpovědi, protože to není žádný test. Tento dotazník je plně anonymní. Pokud byste měli k jakékoliv otázce nejasnosti, nebojte se mě zeptat. Jinak prosím postupujte dle uvedených pokynů.

Děkuji za Váš čas a odpovědi.

Bc. David Belán

U všech otázek a), b), c), d).....zaškrtněte pouze jednu odpověď

1. Uveďte prosím Váš věk.

2. Jaký je Váš zdroj peněz a úspor?

Zaškrtněte v každém řádku jednu z odpovědí (1 - ano, 2 - spíše ano, 3 - spíše ne, 4 - nikdy)

Dostávám kapesné od rodičů, se kterými hospodařím	1	2	3	4
Vydělávám si na brigádách	1	2	3	4
Dostávám peníze od rodičů, když si o ně požádám	1	2	3	4
Šetřím si peníze, které dostanu k narozeninám a k Vánocům	1	2	3	4
Dostávám peníze od rodičů za odměnu (domácí práce, škola, sport)	1	2	3	4
Napište jiný zdroj:	1	2	3	4

3. S jakou měsíční částkou hospodaříte?

- a) Nad 10 000,- Kč
- b) Od 6 000,- do 10 000,- Kč
- c) Od 3 000,- do 6 000,- Kč
- d) Od 1 000,- do 3 000,- Kč
- e) Méně než 1 000,- Kč
- f) Nehospodařím s penězi

4. Za co nejčastěji utrácíte své peníze?

Zaškrtněte v každém řádku jednu z odpovědí (1 - ano, 2 - spíše ano, 3 - spíše ne, 4 - nikdy)

JÍDLO A PITÍ	1	2	3	4	ALKOHOL/ CIGARETY	1	2	3	4
KONÍČKY A SPORT	1	2	3	4	KULTURA	1	2	3	4
TELEFON	1	2	3	4	DOPRAVA	1	2	3	4
KOSMETIKA	1	2	3	4	OBLEČENÍ	1	2	3	4
DÁRKY	1	2	3	4	ČETBA	1	2	3	4
JINÉ									

5. Jakým způsobem máte uschované Vaše úspory?

- a) Běžný účet.
- b) Spořicí účet.
- c) V hotovosti.
- d) Jiný:.....

6. Jaká z odpovědí správně vystihuje rozdíl mezi kreditní a debetní kartou?

- a) Nemí mezi nimi žádný rozdíl.
- b) Na kreditní kartě máme své peníze, ale na debetní kartě peníze banky.
- c) Na debetní kartě máme své peníze, ale na kreditní kartě peníze banky.
- d) Nevím.

7. Co je to valuta?

- a) Obecný termín pro všechny zahraniční měny
- b) Peníze zahraničních měn v hotovosti.
- c) Bezhotovostní forma zahraničních měn
- d) Směnný kurz dolaru.
- e) Nevím.

8. Který úvěr pro Vás bude výhodnější z pohledu placení úroků?
- a) 2,5% p.a.
 - b) 2,5% p.m.
 - c) Obě úročení jsou stejně výhodná.
 - d) Nevím.
9. Co znázorňuje zkratka RPSN?
- a) V procentech vyjádřený poplatek za sjednání úvěru.
 - b) Čím vyšší číslo RSPN je, tím je úvěr pro spotřebitele výhodnější.
 - c) Procentuálně vyjádřené celkové náklady spojené se splacením celého úvěru.
 - d) Procentuálně vyjádřené roční náklady, které souvisí se splácením a výdaji spojenými s čerpáním úvěru.
 - e) Nevím.
10. Jaká musí být minimální výše základního kapitálu u společnosti s ručeným omezením (s.r.o.)?
- a) 1,- Kč
 - b) 100 000,- Kč
 - c) 200 000,- Kč
 - d) Žádný
 - e) Nevím
11. Jaké jsou výše sazby DPH?
- a) Základní 19%, snížená 15%, druhá snížená 5%
 - b) Základní 20%, snížená 10%, druhá snížená 5%
 - c) Základní 21%, snížená 15%, druhá snížená 10%
 - d) Nevím

12. Jmenujte alespoň jednu položku, která patří do snížené sazby DPH.

Vyplňte obě kolonky, pokud nevíte, tak jí proškrtněte

- První snížená sazba

--

- Druhá snížená sazba

--

13. Jaká je sazba pojistného, které platí zaměstnanec?

- a) Zdravotní pojištění 9% a sociální pojištění 25%
- b) Zdravotní pojištění 4,5% a sociální pojištění 6,5%
- c) Zdravotní pojištění 3,5% a sociální pojištění 5%
- d) Nevím

14. Co je to superhrubá mzda?

- a) Hrubá mzda zaměstnance + zdravotní a sociální pojištění, které hradí zaměstnanec.
- b) Hrubá mzda zaměstnance + zdravotní a sociální pojištění, které hradí zaměstnavatel.
- c) Čistá mzda + zdravotní a sociální pojištění, které hradí zaměstnanec.
- d) Čistá mzda + zdravotní a sociální pojištění, které hradí zaměstnavatel.
- e) Nevím.

15. Ze které mzdy odvádí zaměstnanec sociální a zdravotní pojištění?

- a) Ze superhrubé mzdy
- b) Z hrubé mzdy
- c) Z čisté mzdy
- d) Nevím

16. Jaký faktor neovlivňuje poptávku?

- a) Cena
- b) Počet a charakteristika kupujících
- c) Změny v počasí u zemědělců
- d) Změny ve mzdách zaměstnanců
- e) Nevím

17. Jaký dopad bude mít vyšší inflace na náklady na život?

Představte si, že v současnosti dostanete 5 000 Kč, které budete moci utratit až za jeden rok. Inflace je na úrovni 2,6 %. Za rok si za těchto 5 000 Kč budete moci koupit:

- a) Zboží a služby za stejné peníze jako nyní.
- b) Méně, než je možné koupit dnes.
- c) Více, než je možné koupit dnes.
- d) Inflace nemá žádný vliv na náklady na život.
- e) Nevím.